

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Komparace školní družiny a dětského klubu v Základní škole Dobřany

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Bc. Gabriela Klinkovská

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 2.

2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1988 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 12. 4. 2020

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. Michalu Kaplánkovi, Th.D. za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce, podporu, toleranci a lidský přístup.

Obsah

Úvod.....	6
1 Školní družina	6
1.1 Legislativní vymezení školní družiny	7
1.2 Školní družina v literatuře	9
1.2.1 Cíle, poslání a postavení školní družiny.....	10
1.2.2 Osobnost vychovatelky	11
1.2.3 Pracovní náplň vychovatelek a míra výchovné práce	13
1.2.4 Podmínky činnosti školní družiny.....	14
1.2.5 Dokumentace školní družiny.....	15
1.2.6 Vnitřní řád školní družiny	16
1.2.7 Školní vzdělávací program pro školní družinu	17
1.2.8 Klima školní družiny a její hodnocení	18
1.2.9 Spolupráce a komunikace školní družiny s dalšími subjekty.....	20
1.3 Školní družina na Základní škole Dobřany	20
1.3.1 Základní údaje o škole a personální zajištění.....	20
1.3.2 Konkrétní cíle vzdělávání	22
1.3.3 Délka a časový plán vzdělávání	23
1.3.4 Formy a obsah vzdělávání dle ŠVP ŠD ZŠ Dobřany.....	23
1.3.5 Speciální vzdělávání, podmínky přijetí, prostorové vybavení, velikost ŠD, práce vychovatelky	24
1.3.6 Dokumentace školní družiny.....	25
1.3.7 Vnitřní řád školní družiny	26
1.3.8 Práce školní družiny na Základní škole v Dobřanech	27
1.4 Školní klub	28
1.5 Charakteristika školní družiny – shrnutí	29
2 Dětský klub	31
2.1 Operační program Zaměstnanost	31
2.2 Legislativní vymezení dětského klubu.....	32
2.2.1 Popis podporovaných aktivit.....	32
2.2.2 Indikátory	34
2.2.3 Skupina a oblast realizace projektu.....	34
2.2.4 Financování a časová způsobilost	34
2.3 Dětský klub ZŠ Dobřany.....	34
2.3.1 Klíčové aktivity.....	37
2.3.2 Ukotvení v zákoně a kvalifikační zařazení zaměstnanců.....	39

2.3.2 Vnitřní řád dětského klubu.....	40
2.3.3 Přijímání dětí a dokumentace dětského klubu.....	45
2.3.4 Personální zajištění dětského klubu	46
2.3.5 Celoroční program klubu	47
2.3.6 Prostory a vybavení klubu.....	49
2.3.7 Prezentace dětského klubu	50
2.3.8 Forma úplaty za dětský klub	51
2.3.9 Práce dětského klubu ZŠ Dobřany	51
2.4 Dětský klub – charakteristika a specifika.....	53
3. Srovnání dvou koncepcí práce s dětmi „po vyučování“	54
3.1 Legislativní vymezení	54
3.2 Literatura.....	54
3.3 Cíle a program.....	55
3.4 Personální zajištění	57
3.5 Pracovní náplň.....	58
3.6 Provozní doba	59
3.7 Přijímání dětí.....	60
3.8 Dokumentace, Vnitřní řád a ŠVP.....	61
3.9 Shrnutí shod a rozdílů mezi školní družinou a dětským klubem	61
Závěr	63
Seznam použitých zdrojů	65
Seznam zkratk	67
Seznam Příloh	68
Přílohy.....	69
Abstrakt.....	73
Abstract.....	74

Úvod

Volný čas hraje v životě člověka významnou roli. Ve 20. století prošel prudkým vývojem a podstatně vzrostl jeho význam pro jednotlivce. V dnešní době se nabízí mnoho možností jeho využití. Volný čas se tak stává nedílnou součástí lidského života, a tak je zde snaha s tímto časem naložit co nejefektivněji. V souvislosti s dnešní dobou, rozvinutými technologiemi a uspěchaným způsobem života rodiče stále ve velké míře vyhledávají službu, která se postará o jejich děti v době, kdy jsou v zaměstnání, anebo proto, aby děti trávily volný čas ve společnosti přibližně stejně starých dětí. Svým způsobem hledají někoho odpovědného, kdo se o děti postará či zajistí dohled.

Takovým zařízením může být školní družina, školní klub nebo dětský klub zřizovaný při škole. Každé z těchto zařízení má svá specifika, co se týče věkového zařazení dětí, programu či provozních podmínek. Důvodem vyhledávání těchto zařízení je, aby děti svůj čas trávily smysluplným způsobem. Návštěva nekomerčních volnočasových zařízení pak zajišťuje odbornou péči a adekvátní program pro danou skupinu jedinců. Cílem této práce je porovnat podstatné shody a rozdíly dvou koncepcí volnočasové nabídky pro děti 1. – 5. ročníku ZŠ: školní družiny a dětského klubu. Tyto dvě koncepce porovnáваме na příkladu ZŠ v Dobřanech, při níž fungují obě tyto instituce.

Naším původním záměrem bylo porovnat tyto koncepce na základě více příkladů. To se ale v průběhu práce ukázalo jako nereálné, protože ze strany škol, při nichž fungují dětské kluby, nebyla ochota ke spolupráci (ze 13 oslovených klubů byl ke spolupráci ochotný pouze jeden).

Diplomová práce je rozdělena na tři části. První je věnována školní družině, její funkci, cílům i legislativní opoře a vedené dokumentaci, a to nejprve obecně a potom na konkrétním příkladu. Druhá část se zabývá dětským klubem, který nejprve charakterizujeme obecně a pak připojíme konkrétní příklad. Třetí část obsahuje srovnání obou koncepcí.

1 Školní družina

V první části práce se čtenář seznámí se školní družinou, s vymezením její činnosti a se stanovením podmínek a doporučení pro její fungování. Na konkrétním příkladu školní družiny v Základní škole Dobřany ilustrujeme fungování tohoto systému (školní družiny). Vzhledem k tomu, že v některých školách vedle školní družiny, která

je určena pro děti 1. stupně, existuje také školní klub (převážně pro 2. stupeň), vymezíme také pojem školního klubu.

1.1 Legislativní vymezení školní družiny

Fungování školní družiny upravuje zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), činnost je konkretizována vyhláškou č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.¹ Tato vyhláška mluví o všech typech školských zařízení pro zájmové vzdělávání, kam patří střediska volného času, školní kluby a školní družiny, se kterými se blíže seznámíme.

První část vyhlášky stanovuje, že účastníky zájmového vzdělávání jsou děti, žáci a studenti, ale také pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků, popřípadě další fyzické osoby.

Výchovně vzdělávací činnost v zájmovém vzdělávání se uskutečňuje jako pravidelná zájmová, výchovná, rekreační nebo vzdělávací činnost i s možností přípravy na vyučování. Další formou zájmové činnosti ve školských zařízeních je zájmová činnost příležitostná a výchovná rekreační nebo vzdělávací činnost (opět s možností přípravy na vyučování). Mezi činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání patří také táborová činnost, osvětová činnost, individuální práce s dětmi, žáky a studenty nadanými, a nakonec také spontánní činnost.

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje formou pravidelné denní docházky, pravidelné docházky nebo nepravidelné a příležitostné docházky. Denní docházkou rozumíme nejméně 4 dny v týdnu po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců. Pravidelná docházka je v tomto případě nejméně jedenkrát za 2 týdny po dobu nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců.

Druhá část vyhlášky vyjmenovává typy školských zařízení pro zájmové vzdělávání, kterými jsou střediska volného času, školní kluby a školní družiny (dále jen „družiny“).

Družina zpravidla poskytuje zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol, případně i dětem v přípravné třídě jedné nebo více škol a dětem v přípravném stupni jedné nebo více základních škol speciálních.

Činnost školní družiny je vykonávána ve dnech školního vyučování a o školních prázdninách. Na základě rozhodnutí ředitele školy lze přerušit činnost družiny v době

¹ Činnost školní družiny vymezují §1, §2, §3, §8, §9, §10, §14, §15, Vyhl. č. 74/2005 Sb.

školních prázdnin. Po vzájemné domluvě ředitele školy a zřizovatele je možné činnost družiny zajistit na jiné škole.

Jak je již zmíněno, v družině se uskutečňuje pravidelná zájmová činnost, příležitostná zájmová činnost, individuální činnost, ale také činnost odpočinková.

Účastníky školní družiny jsou žáci prvního stupně základní školy, řádně přihlášení k pravidelné denní docházce, a také děti z přípravných tříd základní školy nebo přípravného stupně základní školy speciální, žáci druhého stupně základní školy, žáci nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Děti, které navštěvují družinu, nemohou být současně přihlášení v školním klubu, pokud je při škole také zřízen. Děti, které nejsou přihlášeny k pravidelné denní docházce, mohou v družině navštěvovat příležitostnou, táborovou a další obdobnou činnost, nebo také mohou využít nabídku spontánních činností.

Podmínkou pro přijetí uchazeče do družiny je písemná přihláška vyplněná rodičem, kde jsou k vyplnění základní údaje a rozsah příchodů a odchodů účastníka ze zařízení.²

Další oblastí, která je právně upravena touto vyhláškou, je organizace a financování činnosti školských zařízení pro zájmové vzdělávání, a tedy i družiny. Účastníci pravidelné denní docházky jsou v družině rozděleni do oddělení podle počtu, kdy nejnižší počet v jednom oddělení je v průměru 20 žáků prvního stupně základní školy. Jsou zde upraveny podmínky fungování družiny v základní škole, která má jen třídy prvního stupně a má pouze jedno oddělení družiny. Minimální počet 5 účastníků je stanoven pro družiny, které jsou zřízeny při základní škole, která má pouze 1 třídu prvního stupně, minimální počet 15 účastníků, pokud jsou v základní škole 2 třídy prvního stupně, a minimálně 18 účastníků, je-li škola tvořena 3 třídami. Družina může mít maximálně 30 účastníků v jednom oddělení. Další oddělení je možné zřídit pouze v případě, že na oddělení připadá v průměru více než 27 účastníků.

Ředitel školy upravuje provozní dobu družiny dle místních podmínek. Maximální počet hodin přímé pedagogické činnosti, který je financovaný ze státního rozpočtu v družině zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí (PHmax), představuje pro účely této vyhlášky maximální týdenní počet odpracovaných hodin přímé pedagogické činnosti v družině financovaný ze státního rozpočtu v závislosti na organizační

² §9, zák. č. 561/2004 Sb.

strukturu. Stanovení PHmax je obsahem přílohy vyhlášky č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

Ředitel školy stanovuje ve vnitřním řádu pro jednotlivé činnosti v zájmovém vzdělávání dle rozdělení činností zájmového vzdělávání způsob evidence účastníků. Ředitel také stanovuje nejvyšší počet účastníků na 1 pedagogického pracovníka s ohledem na druh vykonávané činnosti účastníků a jejich případné speciální potřeby s ohledem na jejich bezpečnost.³

1.2 Školní družina v literatuře

Předchůdci školních družin se u nás nazývaly útulky. První byl zřízen roku 1885 v Praze a byl určen pro žáky školou povinné, jejichž oba rodiče pracovali nebo se o ně pro nemoc nemohli postarat. Útulky sloužily jako sociální, bezpečnostní a výchovně-vzdělávací zařízení. Od roku 1931 byly útulky přejmenovány na školní družiny, které ještě nebyly součástí škol, ale byly vedeny jako mimoškolní zařízení.⁴

Problematikou školních družin se u nás v současnosti zabývá především autorská dvojice Hájek a Pávková. Jejich kniha Školní družina je jednou z mála monografií věnovaných této problematice, což ukazuje, že školní družiny zůstaly po roce 1990 na pokraji zájmu odborné veřejnosti, ačkoliv rodiče přikládají mimoškolnímu působení družin stále větší význam. Děti se v kolektivu vrstevníků seznamují s nabízenými aktivitami, které má svůj řád na základě kurikulárního přístupu ke vzdělání.⁵

Ondráček uvádí, že družina je nedílnou součástí systému školství; samozřejmě úroveň jejího fungování závisí nejen na řediteli školy ale i na vychovatelkách a vychovatelích, kteří tvoří srdce družiny. Stejně tak jako se vzdělávají pedagogové, existuje mnoho možností pro další vzdělávání vychovatelek školních družin.⁶

Ve starších publikacích, jako je např. kniha V. Bláhy a kol., se uvádí, že školní družiny hrají důležitou roli ve výchově a vzdělávání žáků, v návaznosti na školní vyučování. V pojetí V. Bláhy mají žáci v družině prostor a čas jak pro odpočinek, tak i pro přípravu na další vyučování; současně se formuje jejich osobnost, a to ovlivňuje budoucí uplatnění žáků ve společnosti.⁷

³ § 15, zák. č. 561/2004 Sb.

⁴ Srov. Pávková, J. a kol., *Pedagogika volného času*, s. 19-21

⁵ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 21

⁶ *Řízení školy*, 3/2017

⁷ Srov. Bláha V., *Výchovně vzdělávací činnost ve školní družině*, s. 9-13

Vzhledem k nedostatku specializované literatury probíhá další vzdělávání vychovatelek a vychovatelů školních družin a klubů v rámci pravidelných celostátních seminářů. Jde o dvoudenní setkání k prohloubení odborných znalostí vychovatelek a poskytnutí příležitosti k vzájemné výměně zkušeností z práce s dětmi v jejich volném čase. Je zde zmiňovaná problematika dostupnosti školních družin a jejich důležitost pro pracující rodiny. Družiny mají v tomto hledisku velkou podporu od ministerstva. Na 12. setkání (v r. 2018) vystoupilo se svými příspěvky mnoho významných osobností věnující se této oblasti. Součástí dvou denního semináře bylo i 11 vzdělávacích dílen, pod vedením zkušených lektorů.⁸

Na 13. setkání, které se konalo v roce 2019, bylo uvítáno 165 vychovatelek a 3 muži vychovatelé. Každým rokem se ukazuje velký zájem o tyto akce, což způsobuje motivace a potřeba získání nových poznatků a kompetencí pro svou práci a také výměna zkušeností a načerpání nových inspirací pro práci s dětmi. I na tomto setkání proběhlo 11 vzdělávacích dílen, kde se účastníci seznámili s novými poznatky od zkušených lektorů v oblastech bezpečného klimatu v družině, dramatické výchovy, bezpečí na silnicích apod.⁹

1.2.1 Cíle, poslání a postavení školní družiny

Družina slouží jako přechod mezi školním vyučováním a příchodem domů, slouží k začleňování dětí do společnosti a není jen hlídací službou. Dětem družina zajišťuje odpočinek, rekreaci, ale i zájmové činnosti. Fungování školní družiny je zcela samostatnou oblastí vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času. Podmínky jsou stanoveny:

- personální – odborně vzdělání osobnostní formace vychovatelů a pedagogů volného času,
- materiální – vhodné prostory a jejich vybavení,
- řídicí a kontrolní – opora v právním vymezení činnosti.

Cílem zájmového vzdělávání ve školní družině je obohacovat denní program dítěte pod vedením odborně vzdělané osoby při činnostech ve volném čase na základě dostupných možností zařízení a maximálně podporovat individuální rozvoj dítěte. Školní družina se tedy stará o:

- *rozvoj dítěte, jeho učení a poznání,*
- *osvojování základů hodnot, na nichž je založena naše společnost,*

⁸Řízení školy, 5/2018

⁹Řízení školy, 5/2019

- *získávání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.*¹⁰

Mezi cíle výchovy ve školní družině patří vychovávat k smysluplnému využívání volného času a vybavovat žáky dostatkem námětů pro naplňování volného času.¹¹ Na základě stanovených cílů se dále odvozují kompetence, které by žáci ve školní družině měli získat. Jimi se rozumí souhrn schopností a znalostí a s nimi související postoje a hodnotové orientace, jež jsou předpokladem k výkonu činností. Chápeme je tedy jako specificky integrované vzdělávací cíle, které navazují na program základního vzdělávání.

Rozdělíme-li den dítěte školou povinného do úseků, vzniknou nám tři – doba pracovní (školní vyučování), doba mimopracovní (regenerace sil a běžné úkony) a doba volného času (činnosti dle svobodné volby). Čas strávený v družině stojí na pomezí doby mimopracovní a doby volného času. Rodiče přihlašují dítě do školní družiny hlavně proto, aby bylo pod dozorem a nějakým způsobem naplnilo svůj čas, než se s ním rodiče sejdou doma. Požadavkem rodičů je tedy především *výchova ve volném čase*. Družina své poslání naplňuje i *odpočinkovými činnostmi*, které mají odstranit únavu. Velmi důležitý je *aktivní odpočinek*, sloužící k regeneraci sil formou rekreačních činností, které jsou realizované převážně venku v kolektivu. Do odpočinku patří i *zájmové činnosti*, které rozvíjejí osobnost dítěte a umožňují nejen jeho seberealizaci, ale i poznávání a rozvoj dovedností. Na základě domluvy rodičů a vychovatelky s vedením dochází v družině k přípravě na vyučování, pokud to situace dovolí. Jde hlavně o děti, které z družiny odcházejí v pozdějších hodinách a doma nemají dostatečný prostor vyhotovit domácí úkoly či věnovat se učení. Pro tuto možnost je ovšem důležité dítěti zajistit vhodné a klidné prostředí. Vychovatelka¹² může spolupracovat s žákem na přípravě, nemá však funkci doučujícího, ale pouze vede k samostatné práci.

1.2.2 Osobnost vychovatelky

Osobnostní požadavky na vychovatelky družiny velmi dobře zpracovala Jiřina Pávková v již citované knize *Školní družina*. Na následujících řádcích se pokusíme shrnout

¹⁰ HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 11.

¹¹ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 11

¹² Přestože v družinách také ojediněle pracují jako vychovatelé muži, většinu tvoří ženy, proto v následujících odstavcích používám jako označení pro pedagogické pracovnice a pracovníky v družinách slovo „vychovatelka“.

základní z těchto žádoucích osobnostních rysů vychovatelek.¹³ Aby práce vychovatelky byla úspěšná, je nutné splnit několik základních předpokladů:

Osobnostní dispozice – prvním z předpokladů dobré práce vychovatelky je kladný vztah k dětem: vysokou míru empatie dokáže mezi dětmi vytvořit příznivé sociální klima. Měla by umět jednat s dětmi, mít organizační schopnosti a rozvíjet je, měla by si také umět hrát a děti ke hře motivovat. Různými aktivitami v dětech vzbuzovat zájem o činnosti a podporovat v nich sebevědomí, rozvíjet jejich silné stránky. Nedílnou součástí působení vychovatelky je jak její vzhled (jak se obléká, způsob líčení), vystupování, tak zejména její způsob komunikace. Vychovatelka musí mít dostatečnou slovní zásobu, mluvit spisovně a volit správnou hlasitost a optimální tempo své řeči. Měla by umět dětem naslouchat, protože jde o oboustrannou komunikaci s dítětem. Důležitou součástí komunikace je také používání gest a mimika, kterou jde mnohdy prozradit víc než dlouhými souvětími.

Mezi vychovatelkou a dětmi vzniká v průběhu školního roku vztah, který se vyvíjí. Dobrá vychovatelka vzbuzuje u dětí citovou odezvu a důvěru. Úspěšná výchova tak může probíhat pouze v klidném, harmonickém, přátelském prostředí.

Dovednosti jsou další nedílnou součástí osobnosti vychovatelky. Velkou výhodou vychovatelky je její osobní zájem o některou z nabízených aktivit. Vlastní dovednosti jsou důležité, ale z pedagogického hlediska je podstatná znalost metodiky vedení k daným aktivitám. Vychovatelka by měla být minimálně vzdělaná na úrovni středoškolského vzdělání. Měla by mít hluboké znalosti o věkových zvláštностech u dětí mladšího školního věku z oblasti vývojové psychologie, měla by znát základy sociální psychologie a umět teoretické poznatky použít v praxi. Měla by průběžně uplatňovat pedagogické metody, postupy a zásady každodenní výchovné práce. Měla by být seznámena s osnovami, učebními plány a metodikami výuky dětí ze svých oddělení. Měla by mít povědomí o bezpečné práci s dětmi a průběžně v těchto oblastech vzdělávat. Vychovatelka by se měla průběžně vzdělávat v akreditovaných kurzech, nejen že různá témata přednášek korespondují s dobou a zvyšujícími se nároky na povědomí vychovatelů, ale zároveň slouží k předcházení vyhoření a stereotypní činnosti.

Chmelová uvádí, že vychovatelka školní družiny hraje velkou roli ve výchově dítěte i proto, že je pozorným posluchačem a pozorovatelem dětského chování. Družina

¹³ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 32-35

probíhá v době mezi vyučováním a odchodem domů, nastává tak chvíle, kdy dítě může v osobě vychovatelky vidět spřízněnou duši – jakousi náhradu rodiny. Děti se často rozhovoří o různých záležitostech, které je tíží, trápí či jim dělají radost.¹⁴

Již v literatuře z 60. let se píše o návaznosti výchovy ve škole a v rodině se školní družinou. V činnostech byl střídán odpočinek s činnostmi, které podchycovaly dětský zájem o nejrůznější aktivity. Vychovatelka byla pečlivě vybírána, měla mít dobrý a upřímný vztah k dětem. Měla za úkol, co nejvíce poznat každého žáka, jeho schopnosti a zájmy, jeho povahové vlastnosti i prostředí ve kterém vyrůstá, aby mu mohla být dobrým rádcem a pomocníkem.¹⁵

1.2.3 Pracovní náplň vychovatelek a míra výchovné práce

Pracovní náplň pedagogických pracovníků družiny je součástí pracovní smlouvy či jiného vnitřního dokumentu školy a vychází z obecného poslání školní družiny. Zahrnuje zejména tyto body:

- zajišťovat výchovně vzdělávací práci se žáky a zajistit znovunabytí sil po školním vyučování,
- dodržovat bezpečnostní předpisy a ochranu životního prostředí,
- nabízet různé varianty činností s využitím odborné přípravy,
- vytvářet příjemnou, klidnou atmosféru a podporovat dobrý kolektiv dětí,
- upevňování dodržování společenských pravidel a hygienických návyků,
- být obeznámen s osnovami a učivem žáků svého oddělení;
- odpovídat za výsledky výchovně-vzdělávací práce;
- vést řádně dokumentaci,
- komunikovat s rodiči,
- prezentovat práci dětí ŠD¹⁶ na veřejnosti,
- účastnit se porad a komunikovat s ostatními pracovníky školy.

Součástí činnosti družiny, mohou být i krátké výlety za kulturou či jinými akcemi, jejichž realizace podléhá schválení vedení školy.

Ředitel obvykle jmenuje jednu z vychovatelek vedoucí vychovatelkou, které sníží počet hodin přímé výchovné činnosti. V některých případech může být vedením pověřen zástupce ředitele, který však nemůže většinou plnit všechny náležitosti

¹⁴ Článek s názvem *Vychovatelky – kategorie pomáhající profese, napsala certifikovaná koučka a lektorka rozvojových programů určených pro řídicí pracovníky školských zařízení a učitele Mgr. Martina Chmelová, Řízení školy, 2/2018*

¹⁵ Srov. Švábová R., *Zařízení pro děti zaměstnaných žen, s. 78-80*

¹⁶ Školní družina je označována i zkratkou ŠD

vyplývající z funkce vedoucí vychovatelky, protože je zaměstnán jinými administrativními povinnostmi. Vedoucí vychovatelka se tak stává přímým podřízeným ředitele, účastní se porad vedení školy, odpovídá řediteli za úroveň výchovné práce ve školní družině, organizuje a koordinuje činnost jednotlivých oddělení, kontroluje činnost vychovatelek, zajišťuje uvádění nových vychovatelek, kontroluje vedení dokumentace, dává řediteli podněty k vybavování ŠD, sleduje odbornou literaturu a nabídku vzdělávacích akcí, provádí hodnocení vychovatelek, organizuje zápis dětí do ŠD, navrhuje řediteli rozvrh služeb vychovatelek, řeší stížnosti rodičů, spolupracuje na utváření Vnitřního řádu školní družiny a dbá na jeho dodržování.

Vládní nařízení stanovuje míru přímé výchovné povinnosti na 28-30 hod týdně při plném úvazku 40 hodin týdně. Přímá výchovná práce zahrnuje zejména přímou výchovnou práci s dětmi od převzetí dítěte po jeho odchod domů, včetně výchovných činností spojených se stravováním žáků ve školní jídelně v době školní družiny, dále pak organizování činností s žáky v rámci školy. Nepřímou výchovnou prací se rozumí činnost do naplnění hodin celého úvazku v uvedeném případě 10–12 hodin týdně. Tímto časem se rozumí:

- přípravy na výchovnou činnost,
- zpracovávání plánů výchovné činnosti a přípravy na ni,
- vedení veškeré pedagogické dokumentace a administrativy,
- zajišťování a přípravu materiálu na pracovní činnosti,
- svědomitou péčí o svěřené prostředky,
- účast na provozních a pedagogických poradách, školeních a seminářích, popřípadě na třídních schůzkách,
- osobní kontakt s rodiči,
- podíl na dozorech nad žáky při akcích školy mimo vedení svého oddělení školní družiny,
- další naplňování nepřímé činnosti může určit ředitel školy.

1.2.4 Podmínky činnosti školní družiny

Hájek se ve své publikaci zabývá materiálním prostředím a vybavením ve školní družině a považuje je za důležité stejně jako volbu vychovatelky či složení dětí. Prostory, kde se oddělení školní družiny nacházejí, mají poskytovat bezpečí a příjemné prostředí pro všechny děti. Prostor by měl umožnit hru v kolektivu, malým skupinkám i jednotlivcům. Velikost prostorů a ostatní požadavky na zařízení upravuje Vyhláška

Ministerstva zdravotnictví a stanovuje prostory pro pobyt žáků pro výchovu mimo vyučování. Upravují se a zřizují tak, aby umožňovaly činnost, pro kterou jsou zřízeny. Nejmenší plocha volného prostoru se stanoví 2 m² na 1 žáka.¹⁷ Je doporučováno, aby byl prostor rozdělen nejméně do dvou částí, jedna odpočinková s kobercem, polštářky či jinými podobnými předměty a druhá určená pro tvořivé činnosti vybavená stoly, židlemi uspořádanými tak, aby spolu mohly děti komunikovat. Nábytek, který je součástí ŠD by měl být výškově přizpůsobený dětem a šikovně rozmístěn tak, aby byla zajištěna bezpečnost a neměl by nebránit pohybu dětí. Veškeré vybavení a plochy mají být dobře omyvatelné, aby byla zajištěna dobrá udržitelnost všech materiálů. Děti by měly být vedeny k šetrnému zacházení se vším vybavením, které mají k dispozici. Nejen vnitřní vybavení by mělo vyhovovat všem požadavkům, ale i venkovní prostory je třeba uzpůsobit pohybu dětí. Vybavení venkovních prostor musí být stejně bezpečné a herní prvky mají být voleny v souladu s věkovými odlišnostmi věkových skupin dětí.

Při všech činnostech – sportovních, odpočinkových i tvořivých – mají děti k dispozici adekvátní pomůcky, děti jsou vedeny k úspornému zacházení se svěřeným materiálem a opatrnému zacházení se všemi pomůckami, náčiním, hrami apod. V některých družinách se nacházejí různé audiovizuální techniky, se kterými je potřeba zacházet zvlášť opatrně i v souvislosti s frekvencí používání.¹⁸

V roce 1956 vyšla kniha o školní družině, která je sice zabarvena dobovou ideologií, ale některé závěry platí dodnes, například co všechno se dá s dětmi ve školní družině mimo přípravu na vyučování dělat, zkoumat či vytvářet a různě se realizovat. Děti dostávají prostor, kde můžou zjistit, v čem vynikají a které činnosti je nejvíce baví, protože je zde velký prostor pro hru a také mohou trávit čas se svými vrstevníky mimo školní lavice. Součástí režimu školní družiny je i polední spánek či odpočinek v teplých měsících na zahradě. Děti chodily odpoledne k vodě nebo trávily čas v lese. V sortimentu nabízených činností se objevovaly exkurze či výlety na zajímavá místa, kam by se děti běžně nedostaly.¹⁹

1.2.5 Dokumentace školní družiny

Pracovníci ve školní družině mají za povinnost vést pedagogickou dokumentaci:

- evidenci přijatých žáků,

¹⁷ Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých

¹⁸ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 41-44

¹⁹ Srov. Hanzálková J., *Družina radosti, práce a lásky* s. 51-54

- doklady o přijetí žáků,
- školní vzdělávací program školní družiny,
- doklady o průběhu vzdělávání,
- vnitřní řád školní družiny s rozvrhem provozu,
- knihu úrazů.

Veškerá pedagogická dokumentace podléhá skartačnímu řádu a je třeba dodržovat dobu, po kterou se dokumenty uchovávají. Školní družiny jsou povinny vést *Přehled výchovně-vzdělávací práce*, který obsahuje:

- seznam zapsaných žáků,
- příchody a odchody žáků,
- rámcovou týdenní skladbu zaměstnání,
- záznamy o přítomných žácích,
- záznamy o výchovné práci v jednotlivých týdnech.

Dalším dokumentem je Docházkový sešit, který slouží k zapisování žáků s nepravidelnou docházkou. Nejčastěji se používá pro zápis ranní družiny či tzv. koncové družiny. K docházce rodiče přihlašují žáky na základě přihlášky, která obsahuje základní údaje o žákovi, kontakt na rodiče, příchody a odchody z družiny, podpisy zákonných zástupců a v případě nutnosti zdravotní omezení či jeho zvláštnosti. Za důležitou informaci se požaduje i sdělení, kdo bude dítě ze školní družiny vyzvedávat. Ředitel školy svým podpisem a razítkem na titulní straně stvrzuje *Přehled výchovně-vzdělávací práce*, to znamená, že schvaluje počet zapsaných žáků a rámcovou týdenní skladbu zaměstnání. S přihláškou dítěte do školní družiny by měli být rodiče obeznámeni s *Řádem školní družiny* a zajištění porozumění jeho ustanovení. Obvykle stvrzují podpisem s přihláškou dítěte.

1.2.6 Vnitřní řád školní družiny

Ve spolupráci s vedoucí vychovatelkou nebo svým zástupcem ředitel vydává *Vnitřní řád školní družiny*, který upravuje zejména:

- provoz a vnitřní režim školní družiny,
- podrobnosti k výkonu práv a povinností žáků a jejich zákonných zástupců,
- vhodné podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a ochraně před sociálně patologickými jevy,
- podmínky zacházení s majetkem daného školského zařízení.

Vnitřní řád je uzpůsoben místním podmínkám školy a je závazným dokumentem pro pedagogické pracovníky a má informativní funkci pro rodiče. Základní okruhy řádu školní družiny:

- stanovuje provozní dobu školní družiny,
- udává komu je školní družina určena,
- vymezuje užívané místnosti,
- udává způsob přijetí dítěte do školní družiny,
- vymezuje práva žáků a zákonných zástupců,
- ustanovuje platby zákonných zástupců za pobyt dítěte ve školní družině,
- upravuje podmínky docházky do školní družiny a podmínky a dobu vyzvedávání či odchodu žáků,
- určuje odpovědnost za žáky při přechodu ze školy do školní družiny,
- stanovuje zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ve školní družině,
- upravuje režim školní družiny,
- hlídá zajištění pitného režimu,
- upravuje spolupráci s rodiči,
- upravuje užívání dalších prostor školy,
- udává postup vychovatelky školní družiny při nevyzvednutí žáka do stanovené doby,
- řeší dočasné umístění nepřihlášených žáků do školní družiny,
- upravuje provoz školní družiny o prázdninách či ředitelském volnu,
- vymezuje pravidla styku se zákonnými zástupci.

Vnitřní řád vydává ředitel školy, musí mít formální náležitosti a platnost se stvrzuje vlastnoručním podpisem s datem schválení či datem, odkdy řád vstupuje v platnost.²⁰

1.2.7 Školní vzdělávací program pro školní družinu

Školy při tvorbě školního vzdělávacího plánu vycházejí z *rámcových vzdělávacích programů*, které jsou různé podle typu a stupně školy. Naproti tomu školská zařízení – pro svou různorodost – nemají rámcové vzdělávací programy. Přesto jsou povinny vytvářet si školní vzdělávací programy. Vychází přitom z vlastních konkrétních podmínek.

Školní vzdělávací program školní družiny musí obsahovat tyto náležitosti:

²⁰ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 46-49

- konkrétní cíle vzdělávání,
- formy a obsah,
- časový plán,
- popis materiálních podmínek,
- ekonomické podmínky,
- bezpečnost a ochrana zdraví,
- žáci se speciálními vzdělávacími podmínkami.

Dále se při tvorbě dokumentu vychází z aktuálně formulovaných typů učení, podle Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu – UNESCO:

- učit se znát,
- učit se, „jak na to“,
- učit se žít společně,
- učit se být.²¹

ŠVP školní družiny obvykle navazuje na program školy, který obsahuje další důležité náležitosti: identifikační údaje o škole, charakteristiku školy a jejího vzdělávacího programu, vlastní charakteristiku školní družiny, organizace její činnosti, návaznost na vzdělávací program školy a uspořádání do tematických celků. ŠVP školní družiny není ročním plánem, má daleko širší záběr. Je vytvářen na určité časové období a pro žáky, pokrývající věkové období prvního stupně. Koncepce ŠVP vyžaduje kurikulární přístup, což znamená nejen plánování a realizaci jednotlivých činností, jejich hodnocení, ale také sledování, které kompetence žáci získávají nebo, které byly rozvíjeny.²²

1.2.8 Klima školní družiny a její hodnocení

Není jen důležité mít správně vypracovaný ŠVP pro ŠD, optimální personální a materiální vedení, vstřícné vedení a schopné a vzdělané vychovatelky. Dalším důležitým faktorem je klima školní družiny.

Psycholog Václav Mertin ve svém příspěvku v časopise Řízení školy zdůrazňuje důležitou roli školní družiny v systému výchovy a vzdělávání dětí. Děti zde naleznou prostor k odpočinku a uvolnění, navázání přátelských vztahů, uplatnění ve skupině. Mnoho „problémových dětí“ se v tomto prostoru ocitnou v úplně jiné roli, nejsou svázáni školním pevně daným programem a mohou se tak projevit v optimálnějších

²¹ Online: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590>

²² Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 51-56

světle pro ostatní děti – jsou schopni lépe spolupracovat, pomáhat, komunikovat... Stejně jako ve škole i zde probíhá úzká spolupráce s rodiči, částečně i jako součást prevence v případě vyskytujících se problémů. V družině je důležitá oblast naplnění volného času, oproti škole, kde je hlavní oblastí, jak co nejvíc naučit a jak efektivně vést třídu a aby v ní bylo bezpečno. Práce s dětmi je ve velké míře zaměřená na komunikaci mezi nimi a jejich spolupráci, pro to je v družině větší prostor. I přes to že děti musí dodržovat pravidla a vychovatelka musí být důsledná v jejich vymáhání, stává se družina klidným a příjemným prostředím pro trávení volného času dětí. Pro optimální fungování skupiny je třeba vychovatelčina znalost managementu skupiny a sociální psychologie.²³

Školní družina jako taková, i jednotlivé vychovatelky podléhají kontrole, jsou hodnoceny a samy hodnotí. Vychovatelka ve svém oddělení průběžně zhodnocuje situaci, má být taktní, nesrážející sebevědomí dítěte; musí umět děti pochválit za dílčí splněné úkoly.

Vychovatelka podléhá průběžné kontrole svého nadřízeného a také při hospitaci, při které je sledováno několik oblastí:

- volba činností,
- způsob navození činností,
- průběžná motivace,
- individuální práce s dětmi při skupinové činnosti,
- vytváření vhodné atmosféry důvěry,
- organizaci zvládnutých činností,
- závěrečné hodnocení.

Hospitací se myslí druh zpětné vazby, jde o pohled další osoby na činnost školní družiny, která zhodnocuje činnosti vycházející z konkrétních podmínek a zhlédnutých aktivit daného zařízení. Je to komplexní zhodnocení, proto je důležité zaměřovat se na všechny aspekty sledování a pozorování celé situace ve školní družině – chování dětí, klima třídy, organizaci... Vše je potřeba posuzovat komplexně. Stejně jako hospitace je důležitá i kontrola pedagogické dokumentace. Výsledky z hospitační činnosti jsou pak přímo projednávány s vychovatelkou, dojde ke zhodnocení činnosti

²³Řízení školy, 4/2018

vychovatelkou a pak zhodnocením hospitující osoby. Mělo by jít o oboustrannou konverzaci vychovatelky a hospitujícího.²⁴

1.2.9 Spolupráce a komunikace školní družiny s dalšími subjekty

Nejen že vychovatelky školní družiny spolupracují se všemi zaměstnanci školy formou konzultací o zájmech dítěte, vyskytne-li se problém v chování, řeší se tato záležitost se všemi subjekty, se kterými se dané dítě setkává. Mnohdy se vychovatelka v družině dovídá informace, které není sděleno rodičům ani učitelce. Bývá to klidným a uvolněnějším prostředím. Komunikace probíhá i s rodiči a rodinnými příslušníky, pokud možno na přátelské úrovni. Rodiče se také můžou podílet na různých aktivitách školní družiny – výlety, různé akce. Do komunikace bývají začleněni i další subjekty města či obce, jde o spolupráci s muzeem, ZOO či jinými organizacemi, které se můžou podílet na programu školní družiny.

1.3 Školní družina na Základní škole Dobřany

Školní družiny jsou nedílnou součástí většiny základních škol v naší republice, mají dlouholetou tradici a zastávají významnou úlohu pro žáky 1. – 5. ročníku základních škol. Stávají se tak důležitou součástí systému vzdělávání, zabezpečují dětem náplň části dne, která není zatížena školním vyučováním ani pobytem v rodině. Děti zde mohou nalézt prostor pro hru, přípravu na vyučování či odpočinku.²⁵

V městě Dobřany²⁶ je školní družina součástí Základní školy Dobřany. Tato Základní škola je spádovou pro okolní obce a řadí se mezi velmi velké základní školy s počtem 664 žáků.²⁷ Činnost školní družiny se přímo řídí Školním vzdělávacím programem školní družiny Základní školy Dobřany (ŠVP ŠD ZŠ Dobřany).

1.3.1 Základní údaje o škole a personální zajištění

Základní škola Dobřany je příspěvkovou organizací, je to úplná základní škola poskytující vzdělávání v 1. – 9. ročníku ve dvou budovách školy v Dobřanech. Budova 1. stupně ZŠ se nachází ve Školní ul. 48 a na adrese tř. 1. máje 618 je umístěn 2. stupeň a ředitelství školy. Součástí školy je školní družina, která sídlí ve třídách 1. stupně. Škola také provozuje školní jídelnu na adrese Sokolovská ul. 967.

²⁴ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 61

²⁵ Srov. HÁJEK a kol., *Školní družina*, s. 9-10

²⁶ Dobřany jsou 15 km vzdálené od krajského města Plzeň směrem na jih. Ve městě Dobřany žije přibližně 6700 obyvatel a stále se rozrůstá. Dobřany disponují základní vybaveností jako je Městský úřad, pošta, lékařské středisko, MŠ a ZŠ a různými obchody. V přilehlém okolí města se nachází několik velkých firem a Psychiatrická nemocnice Dobřany zajišťující velké množství pracovních pozic. Město má dlouholetou tradici, v roce 2020 oslaví výročí založení města 777 let.

²⁷ *Roční plán ZŠ Dobřany*

Budova 1. stupně je po rozsáhlé rekonstrukci a modernizaci z let 2002–2005. V současné době splňuje materiální, prostorový, technický a hygienický standard. V budově se v této chvíli nachází 20 kmenových tříd po 30 žácích. Budova je také vybavena tělocvičnou, relaxační terasou a menším sportovním hřištěm na školním dvoře.

Budova 2. stupně prošla rozsáhlou rekonstrukcí a modernizací v letech 2006–2009, také splňuje materiální, prostorový, technický a hygienický standard. Na škole se nachází kmenové třídy, dále pak odborná učebna fyziky – chemie, matematiky – zeměpisu, českého jazyka, literatury a dějepisu, učebna pro výuku cizích jazyků, učebna informatiky, přírodopisu, výtvarné a hudební výchovy, cvičná kuchyně, školní dílna a tělocvična. V budově jsou zřízeny dvě speciální třídy pro skupinovou integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V areálu školy se nachází prostor s travnatým pozemkem na pěstitelské práce, travnatým hřištěm a „zelenou školní zahradou“ se sbírkami hornin a rostlin. V této budově se nachází ředitelství školy a ekonomický úsek školy.²⁸

K Základní škole Dobřany patří i speciální třídy při Psychiatrické nemocnici (dále jen PN), tato část školy využívá v pronajatých prostorách PN 6 kmenových tříd, 2 sborovny, 2 menší kabinety a speciální zázemí pro žáky a učitele. Prostory školy se nacházejí přímo na oddělení, kde děti tráví celý den, mohou tak využívat i další prostory (tělocvična, školní dílna, učebna arteterapie, společenská místnost, jídelna) a další prostory areálu nemocnice (hřiště, knihovna, park). Pedagogičtí pracovníci školy pracují v úzké spolupráci se zaměstnanci nemocnice (lékař, psycholog, zdravotní sestry, sociální pracovníci). Kapacita těchto prostor je 48 žáků. Dvě budovy školy jsou po celkové rekonstrukci a modernizaci, prostorově ne zcela vyhovuje jedna z kmenových učeben.

I budova školní jídelny prošla rozsáhlou modernizací varny v letech 2003 -2011 v souladu s novými hygienickými standardy. Výměnou prošla vzduchotechnická jednotka, byly vytvořeny oddělené prostory pro skladování a zpracování potravin, zrekonstruováno bylo i sociální zázemí. V roce 2015 prošla rekonstrukcí stravovací část jídelny. Jídelna je vybavena elektronickou kontrolou výdeje stravy. Jídelna má kapacitu 900 obědů / 200 míst u stolů, strážníkům nabízí 2 – 3 druhy jídel denně. Od září 2016 připravuje také dietní jídla dle aktuálních potřeb strážníků.

²⁸ ŠVP ZŠ Dobřany

Pedagogický sbor se skládá z plně kvalifikovaných pedagogů. 1. stupeň je přímo řízen zástupkyní ředitele, 2. stupeň je přímo řízen zástupcem ředitele a ve speciálních třídách je ustaven vedoucí učitel. Na obou stupních školy pracují výchovné poradkyně a metodičky prevence. Někteří členové pedagogického sboru zastávají i další funkce potřebné pro kvalitní chod celé školy, fungování výuky a výchovy (koordinátorky ICT, koordinátorky environmentální výchovy, koordinátorky výuky ochrany člověka za mimořádných okolností, koordinátorka zájmových činností, garanti předmětů a ročníků, správci kabinetů a odborných učeben apod.)

1.3.2 Konkrétní cíle vzdělávání

Školní družina ZŠ Dobřany přímo navazuje svým ŠVP na ŠVP ZŠ, v obou případech je velká snaha o rozvoj dítěte v optimálním slova smyslu. Ve Školní družině jde především o témata Prvouky – změny v přírodě, dodržování správné hygieny, oblast dopravy a bezpečného přecházení silnice, stolování ve školní jídelně, zdravení dospělých i dětí samotných. Školní družina přirozeně rozvíjí i čtenářskou gramotnost při čtení či vyprávění pohádek, děti chodí pravidelně recitovat básničky do klubu důchodců. Velký důraz je kladen i na pohybové aktivity dětí. Některé činnosti jsou kolektivní, jiné na bázi dobrovolnosti.

Cílem práce školní družiny je rozvíjet osobnost žáka, která je odolná vůči negativním vlivům okolí a je připravená na život ve společnosti, formuje jeho postoje a dovednosti. Usiluje o naplňování těchto cílů:

- rozvoj schopnosti smysluplně využívat volný čas,
- rozvoj zájmů, zálib, nadání a talentu žáků,
- rozvoj vnímavosti, představivosti, kreativity a tvořivosti,
- budování pozitivního vztahu k místnímu regionu, k prostředí, kde žijeme, k přírodě, a vnímají její estetické hodnoty,
- vážit si umění a literatury, poznávat kulturní tradice a historické dědictví,
- posilování pracovní výdrže a koncentrace v práci,
- učení se spolupracovat, respektování práce druhých, přijímání úspěchu svého i druhých, ale i neúspěchu,
- přijímání důsledků svých rozhodnutí,
- učení se požádat o pomoc a poskytnutí pomoci,
- respektování pravidla diskuze a komunikace, vyjadřování svých myšlenek a názorů, braní v úvahu názory jiných,

- porozumění obsahu sdělení a vhodným způsobem na něj reagovat,
- budování dobrých mezilidských vztahů a týmového ducha,
- učení se být tolerantní k odlišnostem mezi lidmi,
- osvojování si zásad vhodného společenského chování,
- uplatňování svého práva a naplňování povinností,
- rozpoznání problémů a volba vhodného způsobu jejich řešení,
- aktivně ochraňovat svoje zdraví a být za ně zodpovědný,
- respektování pravidel bezpečného pohybu na chodníku, silnici, hřišti, v přírodě, v tělocvičně aj.,
- dodržování pravidel bezpečné práce s nářadím a náčiním,
- dodržování hygienických pravidel jako prevence nemocí,
- posilování tělesné zdatnosti.²⁹

1.3.3 Délka a časový plán vzdělávání

Školní vzdělávací program školní družiny je vytvořen pro žáky prvního stupně základní školy. Ve školní družině je poskytováno zájmové vzdělávání po dobu školního roku tj. od září do června následujícího kalendářního roku a je konkretizován v ročním časově tematickém plánu. Provoz školní družiny udává *Vnitřní řád školní družiny*.

Školní družina je v provozu od 6.00 do 7.30 (ranní provoz) a pak od 11.25 do 16.00 (odpolední provoz), je-li třeba, může fungovat až do 16.30.

1.3.4 Formy a obsah vzdělávání dle ŠVP ŠD ZŠ Dobřany

Zájmové vzdělávání ve školní družině probíhá ve formách příležitostně výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti, která je organizovaná nepravidelně dle potřeb dětí a možností aktuální nabídky školní družiny. Dále pak pravidelná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost, která závisí na věkovém složení skupiny a nabídka spontánních činností, jde o především o činnost v ranní družině a na konci odpoledního provozu.

Výchovně vzdělávací činnost ve školní družině je uspořádána do čtyř tematických celků podle ročních období a každý z těchto celků se dále člení do oblastí typických pro dané období. Na podzim se stává hlavním tématem kamarádství a seznamování s novým kolektivem, pobyt a pohyb v přírodě a pozorování, jak se mění po létě. V zimě se děti seznamují s ochranou svého zdraví a zdravým životním stylem, věnují se významu volného času a jakým způsobem je možné ho trávit. Velkým tématem jsou vánoční svátky a vyrábění na toto téma. Děti věnují čtení a dramatizování

²⁹ ŠVP ZŠ Dobřany

pohádek. Na jaře se děti seznamují s velikonočními zvyky a probouzející se přírodou. Velkým tématem je bezpečnost na chodníku i na silnici. Posledním tématem je léto, kde se děti zabývají jedinečností každé osoby, hrami v přírodě, a nakonec hodnocením celého školního roku.³⁰ Obsahem výchovně vzdělávací činnosti jsou vypracované měsíční plány jednotlivých oddělení rozpracované dle věkových kategorií žáků, liší se úrovní náročnosti.³¹

1.3.5 Speciální vzdělávání, podmínky přijetí, prostorové vybavení, velikost ŠD, práce vychovatelky

ŠVP školní družiny se také zabývá podmínkami pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kde je postupováno v souladu s platnou vyhláškou. Zákonní zástupci mají povinnost informovat vychovatelky³² o veškerých změnách zdravotního stavu svého dítěte. Probíhá úzká spolupráce mezi vychovatelkami, učitelkami, učiteli dítěte i jeho rodiči pro nejefektivnější formu integrace. Pokud jde o talentované, žáky jsou jim nabízeny nadstavbové aktivity z oblasti jejich zájmů.

Přijímání dětí do školní družiny probíhá na základě písemné přihlášky žákových rodičů řediteli školy, který je následně přijme. Odhlášení dítěte probíhá zápisem do přihlášky.

Školní družina se nachází v prostorách 1. stupně ZŠ, 2 oddělení mají své prostory a zbylé 3 oddělení se nacházejí v kmenových třídách. Děti mohou využívat plochy s kobercem či koutky určené k hraní, dále pak lavice, školní terasu, tělocvičnu, školní hřiště při budově a venkovní prostory určené pro hru dětí – víceúčelová hřiště, park, sportovní areál apod. Prostory, které školní družina využívá pro pobyt dětí, jsou vybaveny deskovými hrami, psacími a kreslicími potřebami, knihami a hračkami. V některých třídách jsou zabudované interaktivní tabule, děti tak mohou v případě zájmu sledovat tematické programy, popřípadě pohádky. Vychovatelka, pro použití interaktivní tabule musí projít příslušným školením.

Každé oddělení školní družiny dostává finanční částku, za kterou jsou nakupovány nové hry a další pomůcky nebo vybavení školní družiny. Vybavení se tak průběžně obnovuje v návaznosti na poptávku dětí či jejich potřeb.

Všichni žáci přijatí k pravidelné školní docházce mohou navštěvovat ranní i odpolední družinu.

³⁰ Viz. příloha I.

³¹ ŠVP ZŠ Dobřany

³² Ve školní družině ZŠ Dobřany jsou v současné době zaměstnány pouze vychovatelky ženy, proto v této práci není uváděn pojem vychovatel, pouze vychovatelka.

Školní družina má v této chvíli 5 oddělení a o děti se tak stará 5 vychovatelek s plnou či částečnou kvalifikací. Vedoucí vychovatelka není stanovena, nadřízenou osobou jím je zástupkyně školy pro 1. stupeň. Všechny pracovnice jsou průběžně vzdělávány v rámci akreditačních kurzů. 1 oddělení se naplňuje nejvýše do počtu 30 žáků. Ve školní družině jsou 2 vychovatelky zaměstnány na celý úvazek, mají na starost ranní školní družinu a jsou na pracovišti až do konce provozní doby do 16.00. Další 3 vychovatelky pracují na zkrácený poloviční úvazek, tedy od konce školního vyučování do 15 hod. Každá z těchto 3 vychovatelek končí jedenkrát týdně v 13.30, kvůli počtu odpracovaných hodin a svěřené děti předává vychovatelce, která má delší pracovní dobu.

Kvůli tomuto systému předávání dětí jsou vychovatelky omezeny ve výběru navštěvovaných venkovních prostor, protože si musí být kvůli předávání dětí na blízku. Často se tedy stává, že bývají 2–3 oddělení družin pohromadě, aby nedocházelo k častému přesunu dětí z místa na místo. Pokud se děti pohybují ve školních prostorách, je tato situace jednodušší, ale v naší školní družině je velká snaha být s dětmi co nejvíce ve venkovním prostředí.

Rodiče mají povinnost podílet se na hrazení pobytu dítěte v ŠD částkou 100 Kč na měsíc, nestanoví-li ředitel jinak, ve výjimečných odůvodněných případech může ředitel od této úplaty upustit.

Vychovatelka školní družiny dbá při všech činnostech na bezpečnost žáků a na předcházení rizikových situací a úrazů. Vede žáky k odpovědnosti za své zdraví a svou bezpečnost při všech aktivitách. Vychovatelka se stará o správný výběr aktivit, dodržování pitného režimu a správných stravovacích návyků, hygienických návyků, zajišťuje používání bezpečných pomůcek, poskytuje první pomoc při úrazu, nabízí klidné nestresující prostředí, seznamuje děti opakovaně s Vnitřním řádem ŠD a jeho pravidly.³³

1.3.6 Dokumentace školní družiny

Každá vychovatelka ve svém oddělení školní družiny vede evidenci přihlášek všech dětí, které jsou přijaty k denní docházce. V přihlášce jsou uvedeny osobní údaje, kontaktní informace, příchody a odchody a pověřené osoby k vyzvedávání ze školní družiny. U dětí jsou pak uváděny případná zdravotní omezení nebo alergie. Dále je vedena třídní kniha, kde jsou uvedeny kontaktní údaje na rodiče, časy příchodů

³³ ŠVP ZŠ Dobřany

a odchodů dětí, absence dětí a záznamy ohledně činností dětí ve školní družině – pravidelná zájmová činnost, pravidelná činnost vzdělávací, pravidelná činnost výchovná, spontánní činnost a příležitostná činnost. Jsou zde záznamy dat k poučení o bezpečném chování při mimořádných situacích nebo před prázdninami. Třídní knihy jsou uchovávány a podléhají skartačnímu řízení.

Vychovatelka školní družiny vede svou činnost podle ŠVP pro školní družinu ZŠ Dobřany a vytváří dle zadání celoroční program pro děti s přizpůsobením k dané věkové kategorii dětí.

1.3.7 Vnitřní řád školní družiny

V úvodu vnitřního řádu školní družiny (dále jen vnitřního řádu) se píše, komu je školní družina určena a na kterých pracovištích je provozována.

První část obsahuje práva a povinnosti žáků, zákonných zástupců a pravidla vzájemných vztahů mezi žáky, zákonnými zástupci žáků a zaměření školy v několika bodech:

- způsob vyjadřování svých názorů a připomínek k dění ve školní družině,
- právo na účast na výchovných, vzdělávacích a zájmových akcích zajišťovaných školní družinou, na odpočinek, hru a oddechové činnosti úměrné jejich věku,
- právo na zajištění jejich bezpečnosti a ochranu před jakoukoliv formou diskriminace a násilí,
- právo na vyjádření k rozhodnutím školy,
- zajištění kázně v mezích lidské důstojnosti,
- povinnost dětí zdravit první dospělého a zdvořilá komunikace mezi všemi účastníky,
- přednost žáků 1. ročníku v navštěvování školní družiny,
- povinnosti žáků: dodržovat vnitřní řád, předpisy a pokyny, plnit pokyny pedagogických pracovníků, usměrňovat své chování, oznámit ztráty či poškození věcí, navštěvovat ŠD dle docházky, nepoužívat mobilní telefony či další digitální zařízení, pečovat o své osobní věci,
- žáci nesmějí: nosit do ŠD cenné věci a věci, které mohou ohrozit jejich zdraví, opustit ŠD bez souhlasu vychovatelky,
- žáci dodržují řád školní jídelny při stravování,
- právo na sdělení podnětů a stížností vedení školní družiny.

V druhé části se píše o provozu a vnitřním režimu školní družiny. Jsou zde zapsány podmínky pro přijetí dítěte do ŠD a podmínky provozu:

- provozní doba ranní i odpolední družiny,
- odchody žáků ze školní družiny,
- povinnost docházet do družiny je-li žák přihlášen,
- postup při nevyzvednutí dítěte rodičem,
- uzavření provozu v době prázdnin.

Třetí část se zabývá zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, ochrany žáků před sociálně patologickými jevy, před projevy diskriminace a nepřátelství či násilí:

- žáci se chovají v souladu péčí o své zdraví,
- oznamování případného zranění neprodleně vychovatelce,
- zákaz manipulace s elektrickými, plynovými spotřebiči, vypínači a elektrickým vedením bez dozoru vychovatelka,
- ve všech prostorách je zákaz manipulace s otevřeným ohněm, přinášení toxických látek a jiných nebezpečných předmětů,
- zákaz vstupu do prostor, které nejsou přímo vyhrazeny pro pohyb žáků,
- dodržování hygienických zásad,
- zákaz užívání návykových látek a opatření, která vyplnou ze situace porušení zákazu.

Čtvrtá část řeší zacházení s majetkem školy ze strany žáků:

- žáci zacházejí šetrně se školním majetkem, při poškození, hlásí tuto skutečnost neprodleně vychovatelce,
- prostory určené pro pobyt dětí v ŠD udržují žáci v čistotě a pořádku,
- každý žák nese zodpovědnost za způsobenou škodu,
- ztráta věci je neprodleně hlášena vychovatelce,
- jednání v případě krádeže.

Vnitřní řád školní družiny je schválen, podepsán a datován ředitelem školy k 6. 3. 2019.³⁴

1.3.8 Práce školní družiny na Základní škole v Dobřanech

Vzhledem k tomu, že se školní jídelna nachází na jiném pracovišti než školní družina a vychovatelky tráví s dětmi nemalou část docházky na cestě mezi budovami, je tomu uzpůsoben i program školní družiny. V praxi to vypadá tak, že některé oddělení družiny

³⁴ Vnitřní řád ŠD ZŠ Dobřany

odchází na oběd hned po vyučování a ostatní po nějaké době strávené v družinových učebnách, je tomu proto, že je potřeba velké množství dětí prostřídat ve školní jídelně. Vychovatelky se snaží s dětmi trávit hodně času venku na hřištích nebo v prostorách k tomu vyhrazených. ŠVP tedy plní v rámci možností a časového rozložení jednotlivých dnů. Vychovatelky se snaží dětem zajišťovat pestrý program v podobě různých akcí konaných ve škole i mimo ni, například – různá představení, setkání s hasiči, maškarní zábavy, účasti na akcích pořádaných městem apod.³⁵ Práce vychovatelek je odměňována dle tabulek pro pedagogické pracovníky stanovených zákonem a finance zajišťující vybavení jednotlivých oddělení dostávají dle rozpočtu školy na podzim daného školního roku. Částka k pořízení her a drobného vybavení, ale není nijak vysoká (2000 Kč – 5000 Kč) na jedno oddělení, přesto je sortiment nabízených her obnovován na základě přání dětí a aktuálních finančních možností. Někdy je vybavení doplňováno sponzorskými dary rodičů, kteří přinášejí papíry na kreslení či jiné drobné vybavení.³⁶

1.4 Školní klub

Je na místě v této práci zmínit i školní klub, aby nedocházelo k záměně s pojmem dětský klub, jejich činnost je rozdílná a název podobný.

Školní kluby u nás začaly vznikat v letech 1958–1959 na základě zjištění, že program školní družiny svou náplní, formami a metodami práce plně nevyhovoval mentalitě a požadavkům žáků druhého stupně základní školy. Začala tedy vznikat nová forma celodenní péče o žáky 6. – 9. ročníků³⁷ a školský zákon roku 1960 ji potom akceptoval jako nedílnou součást základního vzdělávání.³⁸

Školní klub, stejně jako školní družina může poskytovat služby žákům z jedné školy ale i několika škol. Je v provozu ve dnech školního vyučování a může vykonávat svou činnost i ve dnech, kdy není školní vyučování, a to na základě rozhodnutí zřizovatele. Organizační členění zabezpečuje vnitřním předpisem ředitel školy. Činnost školního klubu je přednostně určena pro žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně gymnázia nebo účastníků konzervatoře přihlášených k pravidelné denní docházce ve věku žáků druhého stupně základní školy. Účastníci školního klubu mohou být žáci 1. stupně základní školy, žáci nemohou být zařazeni do školní družiny a školního klubu současně.

³⁵ *Mimořádné akce školní družiny pro školní rok 2018/2019*

³⁶ *Školní zpravodaj*

³⁷ Srov. Nohejl V., *Náš školní klub*, s. 5

³⁸ Zákon č. 186/1960 Sb. Online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1960-186>

Můžeme tedy konstatovat, že školní družina a školní klub pracují za stejných podmínek, avšak klub je založen především na dobrovolnosti, spontánnosti zařazovaných činností, na rozdílném věkovém složení dětí v něm a na specifickém programu daného zařízení.³⁹

Na ZŠ Dobřany funguje školní klub při speciálních třídách psychiatrické nemocnice od září 2019. Školní družina při speciálních třídách PN Dobřany byla přetransformována na školní klub z legislativních a finančních důvodů. Jeden z nich byl, že děti jsou k hospitalizaci přijímány na různé délky pobytu, které jsou mnohdy kratší než 5 měsíců. Byla by tak porušena podmínka pro přijímání dětí do školní družiny.⁴⁰ Problém byl vyřešen touto změnou. Program školního klubu je téměř totožný s programem školní družiny, je však přizpůsoben odlišnému fungování s návazností na lékařskou a terapeutickou péči o hospitalizované děti.

1.5 Charakteristika školní družiny – shrnutí

V této části práce byla čtenáři objasněna funkce školní družiny z pohledu literatury, legislativy i konkrétního zařízení v Základní škole Dobřany. V této oblasti není mnoho dostupné literatury, nachází se zde propast mezi literaturou z 60. let a současnou dobou. Máme však dostupná periodika, ve kterých se dočteme mnoho zajímavých poznatků o fungování školních družin.

Školní družina byla a stále je velmi vyhledávanou službou rodičům. Dnešní doba je zatížena pracovním úspěchem dospělých a je potřeba mít dítě školou povinné pod dohledem nějakého zařízení. Školní družina je proto velmi vhodná, protože přímo navazuje na školní vyučování a provozní doba koresponduje s pracovní dobou mnoha rodičů. Zároveň toto zařízení zajišťuje rozvoj dítěte po stránce sociální a snaží se o adekvátní náplň jeho volného času.

Vedle školní družiny je v zákoně postaven i školní klub, který zajišťuje péči o žáky 6. – 9. ročníků s programem, který je přizpůsoben jejich věkové kategorii. Ve školním roce 2016/2017 bylo v České republice 4045 školních družin s počtem 330 094 žáků a 591 školních klubů.⁴¹ Z předchozích let je patrná mírný vzestup potřeby dětí umísťovat v těchto zařízeních.

Školní družina v Základní škole Dobřany poskytuje vhodné zázemí pro děti 1. a 2. tříd prvního stupně. Náplň činností, které se ve školní družině odehrávají,

³⁹ Vyhláška č. 74/2005 Sb.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Online: <http://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>

korespondují se současnými trendy dnešní mládeže. Dochází k navazování kontaktů mezi dětmi, mohou trávit čas ve skupinkách, ale i individuálně, dochází k sociálnímu rozvoji a dostávají prostor vyniknout i v jiných činnostech, než je výuka, se kterou má mnoho dětí problémy. Vychovatelky pro děti připravují pestrý program. Jediným úskalím této družiny snad je, že všechny skupiny nemají vlastní prostory. Zřizovatel školy však reaguje na toto omezení ve fungování školní družiny a v blízké době by se měla realizovat stavba nové školní družiny se zahradou v blízkosti školní jídelny. Děti budou stále přecházet z budovy do budovy, ale budou mít vlastní prostory pro svou činnost.

2 Dětský klub

V předchozí kapitole se čtenář dočetl, jakým způsobem je provozována školní družina a částečně i školní klub, v druhé kapitole zjistí základní informace o dětském klubu.

Dětské kluby tohoto typu vznikají z Operačního programu Zaměstnanost za podpory fondů EU, jak je uvedeno v kapitole níže. Jde o projekt, který reaguje na zájem pracujících rodičů o zařízení péče o děti v době, kdy jsou v zaměstnání. V těchto zařízeních je delší provozní doba než ve školní družině. Tímto projektem chce Ministerstvo práce a sociálních věcí podpořit rodiče dětí v zajištění zaměstnání ve vzdálenějších lokalitách od místa bydliště. Hlavním smyslem projektu je snížení nezaměstnanosti a zajištění rovnosti mužů a žen na trhu práce, rodiče tak nemusí být vázáni na ranní pracovní dobu.

Dětský klub ZŠ Dobřany vznikl na základě nedostačujícího počtu míst ve školní družině, kapacita byla sice navýšena, ale zároveň byla využita výzva *Operačního programu Zaměstnanost* pro vytvoření nového zařízení fungujícího pod základní školou.

2.1 Operační program Zaměstnanost

Již několik programových období jsou k dispozici projekty, jejichž podpora z fondů EU je rozdělována prostřednictvím různých operačních programů. Jedním z nich je OP⁴² zaměstnanost pro období 2014–2020, jehož řídicím orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

OP Zaměstnanost pokrývá tyto oblasti:

- podporu zaměstnanosti,
- rovné příležitosti žen a mužů,
- adaptabilitu zaměstnanců a zaměstnavatelů,
- další vzdělávání,
- sociální začleňování a boj s chudobou,
- modernizace veřejné správy a veřejných služeb,
- podporu mezinárodní spolupráce a sociálních inovací v oblasti zaměstnanosti, sociálního začleňování a veřejné správy.

Dalšími programy ESF v programovém období 2014–2020 jsou OP Výzkum či OP Praha.⁴³

⁴² OP je zkratka pro operační program

⁴³ Online: <https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>

2.2 Legislativní vymezení dětského klubu

Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor realizace programů ESF (evropský sociální fond) – adaptabilita a rovné příležitosti vyhlásilo výzvu k předkládání žádostí o podporu v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

Výzva č. 03_17_077⁴⁴ byla vyhlášena 29. 05. 2017, prioritou této výzvy byla a je podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly. Investiční prioritou je rovnost žen a mužů ve všech oblastech, a to i pokud jde o přístup k zaměstnání a kariéerní postup, sladění pracovního a soukromého života a podpora stejné odměny za stejnou práci.

Výzva je vedena pod názvem *Podpora zařízení péče o děti na 1. stupni základních škol v době mimo vyučování mimo hl. města Prahu.*

Oprávněným žadatelem dle pravidel Operačního programu Zaměstnanost může být pouze osoba, která splňuje určité podmínky dané MPSV.

Oprávněným partnerem s finančním příspěvkem se mohou stát školy a školská zařízení, která splňují kritéria pro založení dětského klubu.

Výzva udává míru podpory – rozpad zdrojů financování, kde je například uvedeno, že Právnícká osoba vykonávající činnost škol a školských zařízení zapsaná ve školském rejstříku obdrží 85% podílu EU, 10 % ze státního rozpočtu a 5% se podílí příjemce. Školy a školská zařízení zřizovaná ministerstvy dle školského zákona (č. 561/2004 Sb.) obdrží 85% podílu EU, a 15 % ze státního rozpočtu.

Minimální výší celkových způsobilých výdajů projektu je stanovena částka 1 mil. CZK a maximální výší celkových způsobilých výdajů projektu je stanovena částka 9 mil. CZK.

2.2.1 Popis podporovaných aktivit

Tato výzva podporuje zařízení péče o děti, které navštěvují 1. stupeň základní školy v době mimo školní vyučování, která rodičům těchto dětí umožní sladit pracovní rytmus s péčí o děti. Podpora v rámci této výzvy je určena pouze pro podporu zařízení péče o děti mimo režim vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.⁴⁵

Hlavní podmínkou využívání služeb je, aby děti, které patří do tohoto projektu, byly žáky 1. stupně základní školy nebo třídy přípravné. Výzva má za úkol posílit

⁴⁴ Obsah této konkrétní výzvy si lze přečíst na stránkách Evropského sociálního fondu Online: <https://www.esfcr.cz/vyzva-077-opz>

⁴⁵ *Zákony V, 2019*

služby zajišťující péči o děti v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání, nikoliv k zajištění mimoškolních vzdělávacích aktivit.

Podporované aktivity v rámci výzvy:

A. zařízení péče o děti 1. stupně základní školy – primární aktivitou, která je součástí každého projektu, je podpora zařízení, jež doplní chybějící kapacitu stávajících institucionálních forem, jako jsou družiny a školní kluby, a dobu provozu přizpůsobí potřebám zaměstnaných rodičů.

Zařízení péče o děti 1. stupně základní školy zajišťuje péči o děti pouze v pracovní dny včetně vyhlášeného ředitelského volna, ale mimo školní prázdniny. Zařízení může být provozováno ve stejných prostorách jako školní družina, ale jinou dobu, která musí být přesně odlišena. Příjemci musí vést přesnou evidenci přítomných dětí obsahující čas příchodu a odchodu dítěte.

B. Příměstský tábor v době školních prázdnin (nepobytový) – je doplňkovou aktivitou k aktivitě A. Osobní náklady pečujících osob na tuto aktivitu v žádosti nesmí činit více než 40 % osobních nákladů na realizaci primární aktivity. Přihlášené děti nemusí být zároveň přihlášené k primární aktivitě.

Příměstský tábor představuje péči o dítě pouze v pracovní dny školních prázdnin vyhlášených MŠMT. Je vedena denní evidence dětí obsahující časy příchodů a odchodů ze zařízení.

Zákonní zástupci jsou povinni vyplnit a podepsat přihlášku k této aktivitě. Pro způsobilost osobních nákladů na turnusu příměstského tábora je minimální počet přihlášek 5, přičemž délka jednoho turnusu nesmí přesáhnout 10 pracovních dní. Zákonní zástupci žijící s dítětem ve společné domácnosti zároveň s přihláškou předloží doklad o vykonávaném zaměstnání, potvrzení že hledají zaměstnání nebo jsou v procesu vzdělávání či rekvalifikace.

C. Doprovod dětí na kroužky a zájmové vzdělávání – tuto doplňkovou aktivitu je možné poskytovat v době primární aktivity A. Osobní náklady pečujících osob na tuto aktivitu v žádosti o podporu nesmí činit více než 10 % osobních nákladů na realizaci primární aktivity. Přihlášené děti musí být zároveň přihlášené k primární aktivitě A.

Je vedena denní evidence doprovázených dětí obsahující čas odchodu dítěte, adresu místa, kam je dítě doprovázeno a jméno na příjmení doprovázející osoby.

2.2.2 Indikátory

Indikátor je ukazatel, který něco sleduje. Indikátorem v tomto projektu je počítatelný vzorek, jde o počet podpořených osob, které tento projekt podporuje v možnostech pracovního uplatnění, a těmi jsou rodiče přihlášených dětí. V projektu jsou označováni jako monitorovací osoby, v každé rodině je to vždy jeden rodič. Dalším indikátorem může být celkový počet účastníků v projektu, tím jsou myšlené děti, nebo také zda je monitorovací osobou žena či muž, pracovní postavení nebo věk. Každý indikátor má své číselné označení. Je to hodnota, kterou uvede žadatel jako cílovou hodnotu, je chápána jako závazek žadatele, jehož musí díky realizaci v projektu dosáhnout. Může jím být:

- kapacita podporovaných zařízení péče o děti nebo vzdělávací zařízení,
- celkový počet účastníků.

Získá-li projekt podporu má žadatel povinnost kromě indikátorů vykazovat i další hodnoty. Indikátory týkající se účastníků a dále pak:

- počet osob pracujících v rámci flexibilních forem práce,
- účastníci, kteří získali kvalifikaci po ukončení své účasti,
- znevýhodnění účastníci, kteří po ukončení své účasti hledají zaměstnání, jsou v procesu vzdělávání, odborné přípravy, rozšiřují si kvalifikaci nebo jsou zaměstnání, a to i OSVČ.

2.2.3 Skupina a oblast realizace projektu

Cílovou skupinou tohoto projektu jsou rodiče s malými dětmi do 15 let. Oblastí pro realizace uvedeného projektu je oblast ČR mimo hlavní město Prahu.

2.2.4 Financování a časová způsobilost

Projekty jsou financované s využitím 40% paušální sazby. Způsobilé přímé osobní náklady v rámci této výzvy jsou pouze pozice pečujících osob a projektového manažera. Časové způsobilé náklady jsou náklady vzniklé v době realizace projektu, tedy datum zahájení realizace nesmí předcházet datu vyhlášení této výzvy.

2.3 Dětský klub ZŠ Dobřany

Dětský klub při základní škole v Dobřanech vznikl pro velký zájem rodičů o školní družinu, která je zcela naplněna. Tímto projektem vzniklo 45 nových míst, pro děti,

kteřé potřebují návaznou péči po ukončení školního vyučování, jejichž rodiče jsou pracující či aktivně hledající zaměstnání, popřípadě vzdělávající se.

Vznik Dětského klubu ZŠ Dobřany zajistila výzva č. 03_17_077 z OP Zaměstnanost 2014-2020. Tuto výzvu využilo 77 subjektů (školy, instituce, soukromé subjekty) z toho 16 dětských klubů zřizovaných základní školou. Další subjekty pracují soukromě nebo je může zřizovat obec. Je nutno podotknout, že každý z těchto dětských klubů funguje dle vlastních předpisů v návaznosti na podmínky, kde byly zřizené.⁴⁶

Současný projekt dětský klub ZŠ Dobřany II. začal ve školním roce 2018/2019 a je pokračováním prvního projektu, který začal ve školním roce 2016/2017.

Při běhu prvního projektu byla podána žádost o *Pokračování projektu dětského klubu ZŠ Dobřany II.* s odůvodněním, proč má dojít k návaznému provozu dětského klubu.

Důvodem pro podání žádosti bylo zlepšení problematické situace pracujících rodičů s dětmi mladšího školního věku ve městě Dobřany a blízkém okolí. Dále pak v počtu prázdninových dnů ve školním roce ve vztahu k počtu dní dovolené, kterou mohou rodiče čerpat. Tyto faktory ztěžují podmínky pro výkon povolání nebo jeho udržení zejména u žen a pokračování projektu dětského klubu tyto problémy řeší. V mnoha případech totiž provoz školní družiny končí dříve, než mohou dojíždějící rodiče za prací své dítě vyzvednout.

Cílem tohoto projektu je formou pomoci při péči o děti zvýšit uplatnění na pracovním trhu jejich rodičů a zároveň udržení kvalitní a žádané služby pro rodiče a jejich děti v Dobřanech. Vedlejším cílem projektu je zajistit smysluplné a bezpečné trávení volného času pro děti v době, kdy na ně rodiče nemohou z důvodu zaměstnání dohlížet, což je doba po skončení vyučování a v době prázdnin.

K podání žádosti vedení školy vedly tyto důvody:

- udržení vyhovujících podmínek pro zaměstnání rodičů,
- motivace rodin s malými dětmi pro větší zapojení na trhu práce a zejména u žen,
- využití prostoru již fungujícího dětského klubu pro smysluplné trávení volného času dětí zejména ve 3. – 5. ročníku, po skončení vyučování a v době jarních a letních prázdnin,
- navýšení kapacity již nedostačující kapacity školní družiny.

⁴⁶ Online: <https://www.esfcr.cz/projekty-opz>

Dalším motivem ke zřízení dětského klubu byl ohled na rodiče, kteří chodí do práce nebo si zvyšují svou kvalifikaci. V Dobřanech a přilehlém okolí žije 576 rodin s malými dětmi, z toho 359 rodin je neúplných a v 292 případech vede domácnost matka samoživitelka. Velikost města (přibližně 6700 obyvatel) umožňuje jen omezenou možnost pracovních nabídek, a proto je někdy sladění pracovní doby a doby trávené dítěte ve školním zařízení velmi náročná, protože mnoho rodičů na práci dojíždí. Realizace dětského klubu a příměstských táborů s kvalitním programem může pomoci ženám k většímu zapojení na trhu práce.

Realizační tým toho projektu se skládá z pečujících osob, manažera projektu, vedoucího příměstského tábora a pomocného vedoucího příměstského tábora a forma výstupů projektu:

- webové stránky základní školy,
- informace v lokálním tisku,
- komunikace pomocí SMS a e-mailovou korespondencí,
- dodržení povinnosti v oblasti informování a komunikace pomocí informační tabule s popisem projektu v místě realizace projektu.

Na provoz dětského klubu se vážou finanční náklady na ohodnocení jednotlivých zaměstnanců realizačního týmu dětského klubu klíčových aktivit:

- provozování dětského klubu,
- příměstského tábora.⁴⁷

Po schválení žádosti bylo vydáno *Rozhodnutí o poskytnutí dotace č. OPZ/1.2/077/0007505* příslušným správním orgánem a vznikl projekt s názvem *Pokračování dětského klubu ZŠ Dobřany*.⁴⁸

Účelem této dotace je realizace aktivity zaměřené na podporu zařízení péče o děti na 1. stupni základní školy mimo školní vyučování a doplňkových aktivit, které umožní rodičům dětí navštěvujících 1. stupeň základní školy sladit pracovní rytmus s péčí o jejich děti v časové rozmezí 1. 9. 2018 – 30. 6. 2021.⁴⁹

Rozhodnutí vymezuje aktivity, na základě kterých byl projekt vybrán, jenž je vymezeno ve Výzvě č. 03_17_077 (viz výše). Mimo již uvedené se zpráva zmiňuje o tom, že podpora není určena k zajištění stravování dětí.

⁴⁷ Žádost o pokračování dětského klubu ZŠ Dobřany

⁴⁸ Toto je druhý navazující projekt na první, který začal ve školním roce 2016/2017.

⁴⁹ Výzva k předkládání žádostí o podporu, MPSV odbor realizace programů ESF.

Projekt obsahuje i podmínky monitorování projektu – příjemce je povinen naplnit celkové cílové hodnoty indikátorů uvedených v informaci o projektu, jimiž jsou počet osob v projektu a počet celkových účastníků dále pak jsou zde indikátory, které musí příjemce vykazovat, ale jejich cílová hodnota nepředstavuje závazek.

Příjemce projektu je zavázán předávat poskytovateli údaje nezbytné k průběžnému sledování přínosů projektu, a to prostřednictvím zpráv o realizaci projektu a aktualizace údajů v IS KP14+⁵⁰ a zakázkách a kontrolách týkajících se projektu. Zprávy o realizaci se vážou vždy na jedno monitorovací období a tím je 6 měsíců, jež je třeba doručit do jednoho měsíce od ukončení monitorovacího období.

S každou zprávou o realizaci příjemce zároveň předkládá řádně vyplněnou žádost o platbu podloženou příslušnými doklady dle pravidel Operačního programu Zaměstnanost.

Dotace je poskytována ve splátkách v závislosti na postupu realizace projektu bezhotovostním bankovním převodem

Další částí výše uvedeného rozhodnutí je *Informace o projektu*, která obsahuje:

- identifikaci projektu, jeho číslo a název,
- cílovou skupinu – rodiče s malými dětmi,
- klíčové aktivity projektu.

2.3.1 Klíčové aktivity

Název klíčové aktivity je *Provozování dětského klubu při ZŠ Dobřany* a její popis je:

- Dětský klub bude v provozu každý všední den v době 11:30 – 18:00 hod. Dle zájmu rodičů bude dětský klub v provozu i o prázdninách a ředitelském volnu, v této době bude provozní doba upravena od 7.00 do 16.00 hod. Manažer projektu má za úkol s dostatečným předstihem zjistit aktuální zájem rodičů o služby klubu v době prázdnin či ředitelského volna. Minimální počet přihlášených je 5 dětí. Za výhodné se považuje napojení dětského klubu na základní školu, kdy je možné sladovat efektivně termíny provozu dětského klubu se školními aktivitami. Předpokládaná kapacita dětského klubu je stanovena 45 dětí, které budou rozděleny do 3 oddělení. Do školní družiny při

⁵⁰ Portál IS KP14+ jako součást MS2014+ je určen pouze pro vyplňování a podávání elektronické žádosti o podporu projektu ze strukturálních fondů Evropského společenství a Národních zdrojů v programovém období 2014 až 2020.

základní škole se z kapacitních důvodů nemohou dostat děti 3. – 5. ročníku, a tak bude dětský klub přednostně zaměřen na tuto věkovou kategorii.

- Náplní činnosti dětského klubu se stává péče o děti mladšího školního věku doplněná o vhodné zájmové činnosti a občasným zpestřením programu klubu animacemi⁵¹. Zázemí dětského klubu se nachází v blízkosti školní zahrady, hřiště či sportoviště a je tak dětem nabízen rozmanitý program. Čas v klubu je možné trávit ve skupinových aktivitách či individuálně. Je možné využít školní jídelnu jako hlavní základnu pro dětský klub, ale také učebny základní školy (1. i 2. stupně), dále pak venkovní učebnu, prostory zahrady, tělocvičnu, halu či sportovní areál a dostupná dětská hřiště. Program dětského klubu počítá i s příležitostným animačními aktivitami, o které je mezi dětmi velký zájem a také přispívají ke kvalitě programu v klubu, vzbuzují tak v dětech zájem trávit v klubu čas. V koncových hodinách provozu dětského klubu je čas vhodný k relaxaci, odpočinku či se věnovat individuálním zájmům, nebo se děti mohou samostatně připravovat na výuku.
- Dětem je po celou dobu pobytu zajištěn pitný režim, za tímto účelem je od rodičů vybírán měsíční poplatek 100 Kč. Tyto příjmy nejsou zahrnuty do projektu. Školní jídelna v případě zájmu nabízí odpolední svačiny za další úplatu, která taktéž nebude zahrnuta do projektu.⁵²

Další klíčovou aktivitou jsou *Příměstské tábory*:

- v rámci celého projektu je plánováno se 7 příměstskými tábory, které mohou vyřešit nesoulad v počtu dní školních prázdnin a množstvím dnů dovolené na zotavenou, kterou mohou rodiče ve svém zaměstnání čerpat,
- provozní doba v době příměstského tábora je stanovena od 7.00 do 16.00 hod, v této době bude pro děti zajištěn program. Tábory se budou uskutečňovat v prostorách školní jídelny a školy, kapacita tábora je maximálně 30 dětí ve věku 6 -12 let,
- do programu tábora jsou zahrnuty různorodé aktivity s ohledem na věk a složení dětské skupiny,
- tábory se konají v době jarních prázdnin a 2x každé letní prázdniny po dobu projektu. Na skupinu dětí vždy dohlízejí 2 pečující osoby v případě pořádání

⁵¹ Animací je v tomto projektu myšlena volnočasová aktivita v době provozu dětského klubu vedená odborným pracovníkem. Tento pracovník je zaměstnán na DPP a je financován jiným způsobem, než je tomu u pečujících osob.

⁵² *Výzva k předkládání žádostí o podporu, MPSV odbor realizace programů ESF.*

výletu či trávení času mimo vnitřní prostory může být přizvána třetí osoba – zdravotník či další pečující osoba,

- propagace tábora a informování cílové skupiny včetně přihlašování má na starosti manažer projektu ve spolupráci s pečujícími osobami, popřípadě s vedoucím tábora. Zodpovídá za pořízení vybavení a pomůcek na tábory. Za koordinaci aktivit, komunikaci s rodiči a přípravu programu je zodpovědný vedoucí tábora ve spolupráci s manažerem. Strava a cestovní náklady po celou dobu tábora nejsou hrazeny z projektu, jsou hrazeny z příspěvků rodičů.⁵³

2.3.2 Ukotvení v zákoně a kvalifikační zařazení zaměstnanců

Dětský klub v Dobřanech je zřizován mimo vyhlášku 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Chová se jako zařízení péče o děti a musí dodržovat obecně platné právní předpisy a dodržuje hygienické podmínky. Zaměstnanci jsou zařazováni do tabulek sociálních pracovníků a pracovníka v sociálních službách, jejich pracovní náplň je čistě zajišťování dozoru nad svěřenými dětmi. V tomto případě je pouze vymezeno, co nemají pečující osoby dělat:

- nevychovávají,
- nepůsobí na děti z pedagogického hlediska,
- neučí se s dětmi,
- nezapojují se do procesu přípravy na vyučování.⁵⁴

Jak je zde popsáno, pečující osoby v dětském klubu nemají v náplni práce své svěřence, jakkoliv ovlivňovat, učit či vychovávat, to ale v praxi nejde. V podstatě se po celou pracovní dobu chovají stejně, jako vychovatelky ve školní družině jenom nejsou vázány dodržováním ŠVP. Jakákoliv práce s dětmi vyžaduje vedení, výchovné i pedagogické působení. Už jenom fakt, že jsou v dětském klubu stanovená pravidla a je vyžadováno jejich dodržování. Pokud by měla být dodržena výše zmíněná kritéria práce pečující osoby, nebyl by v dětském klubu zajištěn pořádek a děti by měly absolutní volné pole působnosti s tím, že by v jejich blízkosti seděla dospělá osoba pozorující jejich konání.

Ve vedení dětského klubu stojí vedoucí dětského klubu, která se v terminologii projektu nazývá „1. pečující osoba“, a je přímo podřízená zástupkyni ředitele školy. Dle Stupnice platových tarifů se nachází v 9. platové třídě – pracovník v sociálních službách. Tato osoba zajišťuje provoz klubu, příjem a evidenci přihlášek do klubu

⁵³ Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

⁵⁴ Pokyn ředitele k realizaci projektu

a na příměstské tábory, domlouvá a organizuje animační programy, komunikuje s cílovou skupinou, vybírá a koordinuje pečující osoby, pečuje o vybavení klubu, připravuje a realizuje kvalitní výchovný a vzdělávací program pro děti, dohlíží nad dětmi, metodicky vede nekvalifikované vychovatelky a plní další úkoly stanovené ředitelem.

V projektu figurují i další pečující osoby – 2. a další v pořadí pečující osoba, je přímo podřízena vedoucí dětského klubu, nachází se v 8. platové třídě – sociální pracovník. Náplní práce je zajištění provozu klubu, komunikace s rodiči, dohled nad dětmi, příprava a realizace kvalitního výchovného a vzdělávacího programu.⁵⁵

Animační programy – kroužky, zajišťují externí pracovníci pracující na DPP, bývají to osoby z řad studentů či pedagogů.

Pro tyto důvody nejsou na pečující osobu kladeny velké nároky na úroveň vzdělání.

Čtenář si může klást otázku jakou službou je vlastně tento dětský klub, jeho činnost jde mimo vyhlášku č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání ale ani nepatří mezi výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, jež jsou upravovány zákonem č. 108/2006 Sb. kde zmíněná činnost dětského klubu také není vymezena. Jak je možno se dočíst v této práci, je spíše vymezeno, co se v dětském klubu dělat nesmí a další činnost je upravena dle místních podmínek. Pro někoho může být toto specifikum nejasné, ale pak je tu volné pole působnosti pro organizace, jak s tím naloží.

2.3.2 Vnitřní řád dětského klubu

V úvodu Vnitřního řádu dětského klubu se píše, kdo dětský klub provozuje, vymezuje účastníky, kteří klub mohou navštěvovat a za jakých podmínek. Je zde uvedeno místo pro shromažďování dětí a také uvádí, že se tento řád vztahuje i na pořádání příměstských táborů či v době ředitelského volna.

První část se zabývá právy a povinnostmi žáků, jejich zákonných zástupců a pravidly vzájemných vztahů mezi žáky, zákonnými zástupci žáků a zaměstnanci školy.⁵⁶

1. Možnost vyjádření se k chodu dětského klubu.
2. Právo na účastnění se všech akcí, na odpočinek, hru, oddechové činnosti, a to vše v přátelské atmosféře.

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ *Vnitřní řád dětského klubu*

3. Právo na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, ochranu před jakoukoli formou diskriminace a násilí, proti zásahům do soukromého života a poškozování pověsti a cti.
4. Právo na vyjádření ke všem rozhodnutím školy týkající se záležitostí jejich výchovy a vzdělávání a tomu musí být věnována pozornost odpovídající jejich věku a stupni vývoje.
5. Zajišťování kázně slučitelné s lidskou důstojností.
6. Všichni zúčastnění mezi sebou komunikují zdvořile a dle pravidel slušného chování. Povinnost žáků zdravit jako první všechny dospělé osoby a mimo školu všechny zaměstnance školy.
7. Přednost v navštěvování dětského klubu pro žáky 3. – 5. tříd, dále pak ze tříd nižších.
8. Povinnosti žáků:
 - dodržování vnitřního řádu dětského klubu,
 - plnění pokynů pedagogických pracovníků školy,
 - chování v dětském klubu a na pořádaných akcích usměrňovat tak, aby nesnižovali důstojnost svou, ani ostatních osob v jejich okolí,
 - neprodlené oznámení vychovatelce klubu jakékoliv poškození či ztrátu věci,
 - navštěvování klubu v souladu se stanovenou docházkou
 - respektování zákazu používání mobilních telefonů a dalších digitálních paměťových médií,
 - udržovat své věci v pořádku na vyhrazených místech a přezouvat se,
 - žáci nesmějí nosit do klubu cennosti, peníze a nebezpečné předměty, které by mohly ohrozit jejich zdraví,
 - dodržování řádu školní jídelny při společném stravování,
 - veškeré podněty či stížnosti rodičů k chodu dětského klubu mohou rodiče směřovat k vychovatelkám dětského klubu či zástupkyni pro 1. stupeň.

Druhá část se zabývá provozem a vnitřním režimem dětského klubu.

1. Zařazení žáka do dětského klubu má na starosti ředitel na základě žádného vyplnění přihlášky a potvrzení o postavení podpořené osoby na trhu práce. Odhlášení se provádí písemně. Žák může být z klubu vyřazen, pokud rodiče

změní své postavení na trhu práce a ztratí tak nárok na podporu poskytovanou MPSV ČR.

2. Provoz dětského klubu začíná po ukončení výuky přihlášených žáků 3. ročníků od 11.25, nebo 12.20 přebráním od žakovy učitelky. Pečující osoba zajišťuje doprovod žáků do školní jídelny a dozor při obědě. Žáci 4. a 5. tříd přicházejí do klubu ve školní jídelně v 14.00 hod samostatně. Odchod žáka z dětského klubu určují rodiče písemně v přihlášce. Rodiče v přihlášce uvedou, zda bude žák odcházet z dětského klubu sám, či v doprovodu určené dospělé osoby. Rodiče můžou své dítě do dětského klubu umístit i v jiný čas po dohodě s pečující osobou. Dle potřeby rodičů může být dítě umístěno do ranní družiny. Žák, který je do dětského klubu přihlášen je povinen jej navštěvovat. Pečující osoba uvolňuje žáka v jinou dobu než je uvedena na přihlášce pouze na základě písemného sdělení rodičů. Jinak není pečující osoba oprávněna dítě uvolnit. Pokud si rodiče dítě nevyzvednou do 18.00 (odchází-li žák v doprovodu pověřené osoby), zajistí škola nad žákem dozor, který jsou rodiče povinni škole uhradit, v případě potřeby požádá škola o spolupráci OSPOD.
3. Dle zájmu rodičů může být dětský klub v provozu i o prázdninách ve formě příměstského tábora s upravenou provozní dobou.

Třetí část se zabývá zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, zajištěním ochrany žáků před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

- Žáci svým chováním neohrožují svoje zdraví ani život jiných osob,
- poranění, které vznikne za pobytu v dětském klubu je neprodleně nahlášeno pečující osobě, žák má povinnost nahlásit i jakoukoliv mimořádnou událost,
- žákům je zakázáno manipulovat s elektrickými či plynovými spotřebiči, vypínači a elektrickým vedením bez dozoru vychovatelky a jejího souhlasu. Žáci nesmí otevírat elektrické rozvaděče, skříňky požárních hydrantů a plynových uzávěrů a nesmí sahat na přenosné hasicí přístroje nebo s nimi manipulovat,
- ve všech prostorách školy a školní jídelny je zakázáno manipulovat s otevřeným ohněm či přinášení nebezpečných látek a předmětů,
- žákům není dovolen vstup do prostor, které nejsou přímo vyhrazeny pro jejich pohyb,
- žáci dodržují hygienické zásady,
- všem osobám je v prostorách školy a školní jídelny zakázáno používat návykové látky, anebo s nimi manipulovat. Výjimka je stanovena pouze, pokud jde

o léčebnou látku stanovenou lékařem. Užívání nežádoucích látek osobami mladších 18 let je považováno za nebezpečné chování, žák, který se dopouští toho to chování má nárok na pomoc orgánů sociálně – právní ochrany dětí (OSPOD).⁵⁷

V poslední části se řád zabývá zacházením s majetkem školy ze strany žáků, školním a osobním majetkem. Je zde uvedeno:

- že žáci mají šetrně zacházet se školním majetkem, chránit před poškozením a zcizením. Poničení majetku dětského klubu hlásí žáci vychovatelce. Žádný majetek žáci neodnáší domů,
- veškeré prostory dětského klubu žáci udržují v pořádku a čistotě,
- každý žák je zodpovědný za škodu, kterou svým jednáním způsobil úmyslně nebo z nedbalosti a škola po jeho rodičích bude požadovat náhradu škody,
- ztrátu věci, žáci hlásí vychovatelce. Nalezenou věc předá žák pečující osobě, která zajistí její navrácení,
- krádeže jsou protiprávním jednáním a škola takového jednání oznámí orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému, aby se na tyto orgány obrátil.

Konec dokumentu je opatřen datem účinnosti a podpisem ředitele.⁵⁸

Na Řád dětského klubu volně navazují pravidla, které si děti v dětském klubu tvoří sami na začátku školního roku a snaží se o jejich dodržování. Přehled těchto pravidel je jasný stručný a děti si jejich znění vytvářejí samy. Tento způsob zveřejnění pravidel není tak direktivní a mají větší potřebu je dodržovat, protože si je určily samy, i když jsou ve složitější formě v Řádu dětského klubu uvedena. Jde o tyto body:

- všichni jsme kamarádi a pomáháme si,
- vždy po sobě uklidím,
- co jsem si půjčil, vrátím zpět na místo,
- nepoužívám nevhodná slova,
- neubližuji,
- pokud se něco rozbije, oznámím to dospělému,
- na WC udržuji pořádek,
- v klubu nepoužívám telefon, pouze po domluvě,

⁵⁷ Vnitřní řád dětského klubu

⁵⁸ Vnitřní řád dětského klubu

- nevzdalují se bez dovození.

2.3.3 Přijímání dětí a dokumentace dětského klubu

Aby dítě bylo do klubu přijato, je potřeba, aby rodič splnil určité náležitosti a dodal potřebné řádně vyplněné formuláře. Do klubu mohou být přednostně přijímány děti z 3. – 5. ročníků, pokud není kapacita naplněna, může být stav doplněn o děti mladší. V červnu obvykle probíhá schůzka rodičů a vedení dětského klubu, která je řádně oznámena širokému okruhu lidí prostřednictvím místního tisku a oznámením rodičů potencionálních účastníků DK⁵⁹ (žákům 2. ročníků). Na schůzce vedoucí dětského klubu spolu s dalšími pečujícími osobami představí činnost dětského klubu. Rodiče jsou seznámeni s pravidly, provozní dobou a nabídkou doplňkových aktivit – animací. Dále jsou seznámeni s podmínkami pro přijetí – rodič musí být řádně zaměstnán, být veden na úřadu práce, anebo se vzdělávat či rekvalifikovat. Po ukončení diskuze se rodiče, kteří mají zájem o služby dětského klubu, zapíší svým jménem, jménem dítěte a kontaktem do předem připraveného archu. Vedoucí klubu poté shromáždí všechna jména a podle věku dětí od nejmladších po nejstarší seřadí a s tím, že prvních 45 zájemců bude po předložení všech potřebných dokumentů přijato v novém školním roce do dětského klubu.⁶⁰

Rodiče dokládají tyto vyplněné formuláře:

- potvrzení o postavení na trhu práce – tím je jednoduše řečeno potvrzení od zaměstnavatele s uvedením, zda jde o práci na dobu určitou či neurčitou, a to vše je opatřené datem, podpisem a razítkem,
- přihláška do dětského klubu, kde jsou uvedeny jméno, datum narození a adresa dítěte, zdravotní pojišťovna a případné zdravotní omezení, dále pak jména, adresy a kontakty na zákonné zástupce. Dalšími údaji týkající se odchodů a příchodů dítěte do klubu, zda bude chodit samo nebo s doprovodem (uvedení osob, které budou dítě vyzvedávat).
- monitorovací list – jeden z rodičů je stanoven jako monitorovací osoba, v tomto formuláři se zjišťuje, zda jsou rodiče zaměstnáni v organizaci nebo jsou OSVČ a další údaje, které jsou potřeba pro vyhodnocování údajů MPSV,
- souhlas s pořizováním a prezentací fotografií dítěte, aby mohly být fotky zveřejňovány na webu školy, facebookovém profilu či v kronice dětského klub.

⁵⁹ DK zkratka pro dětský klub

⁶⁰ Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019

Rodiče jsou v nejkratší době obeznámeni s tím, zda je jejich dítě přijato do dětského klubu.

Pro přihlášení dítěte do dětského klubu je třeba doložit formuláře, jak je uvedeno výše. Dále je vypisována třídnice dětského klubu a v evidenci jsou také vedeny docházkové listy s příchody a odchody dětí stejné jako u školní družiny. Důvodem této dokumentace je sjednocení se školní družinou dále pak vedoucí dětského klubu píše jednou za rok Zprávu o dětském klubu, kde je zaznamenán popis činností v průběhu školního roku.

Pro projekt jsou velmi důležitá čísla, proto je vedena elektronická evidence odchozených hodin dětí v dětském klubu. Do tabulek jsou zaznamenávány měsíční údaje, které jsou sjednocovány do monitorovacích období, jejichž doba trvání je 6 měsíců. V každém tomto monitorovacím období se pak odesílají tabulky s údaji odchozených hodin dětí podle monitorovacích osob manažeru projektu, který dál s čísly pracuje.⁶¹

Pro dětský klub není vypracován školní vzdělávací program, protože služby, které klub poskytuje, vedou jen k zajištění péče o děti v době, kdy jsou jejich rodiče v zaměstnání. Pečující osoby nejsou pedagogickými pracovníky, nemají za úkol děti vychovávat nebo je něčemu učit.

2.3.4 Personální zajištění dětského klubu

Při počtu 45 přihlášených dětí, rozdělených do 3 oddělení po 15 dětech, odpovídá dle doporučení 2,5 pracovního úvazku. Ve školním roce 2019/2020 se o tento úvazek dělí 5 pečujících osob s různým počtem hodin, který po sečtení odpovídá 2,5 pracovního úvazku = 100 hod/týden.

- vedoucí DK – 20 hodin/týdně – část hodin je věnován nepřímé práci s dětmi – administrativě
- 1. pečující osoba 32 hod/týdně
- 2. pečující osoba 30 hod/týdně
- 3. pečující osoba 10 hod/týdně
- 4. pečující osoba 8 hod/týdně

Čerpání peněz pro projekt se odvíjí od plného naplnění počtu hodin úvazku. Dalšími osobami, které se starají o program dětí, jsou animátoři – externí pracovníci pracující

⁶¹ Zpráva o projektu

na dohodu o provedení práce. Zaměstnanci školy – dětského klubu jsou zařazeni v tabulkách jako sociální pracovníci.⁶²

2.3.5 Celoroční program klubu

S každým novým školním rokem se vypracovává program šitý na míru konkrétní skupině dětí. Při první schůzce s rodiči na konci předchozího školního roku se zjišťuje, o jaké animační programy⁶³ by děti měly zájem, a na základě jejich poptávky se připraví nabídka aktivit – animací. Například ve školním roce 2019/2020 byla následující nabídka.

- Tanečky – jde o pohybovou aktivitu, kde se děti učí pracovat s rytmem, seznamují se základními tanečními kroky a vymýšlejí vlastní choreografie pod vedením zkušené lektorky.
- Povídání s Martinou – pod tímto názvem se ukrývá hravé opakování či prohlubování znalostí anglického jazyka formou zábavných her, poslechů nebo sledování a rozebírání krátkých úryvků pohádek.
- Výtvarku – tato činnost je laděna tvořivě, děti si mají možnost vyzkoušet různé techniky ve výtvarné tvorbě, pracují s různými tématy ročního období nebo i tematickými vztahující se k nějaké události, děti se starají o výzdobu jídelny, kde se aktivita odehrává.
- Sportovky – tato aktivita se odehrává v tělocvičně ZŠ, děti si mají možnost zahrát různé míčové hry, sestavují si opičí dráhu nebo zkoušejí dovednosti na různých nářadích, které se v tělocvičně vyskytují. Dostávají tak prostor pro vybití své energie.
- Šikovné ručičky – tato aktivita je také zaměřena tvořivě, děti se uší šít v ruce i na stroji seznamují s různými druhy stehů a vytvářejí jednoduché šité výrobky, děti se také učí skládat origami nebo jiné rukodělné činnosti

Tyto uvedené aktivity jsou realizovány na smlouvy DPP. Děti navštěvují i jiné aktivity, které nejsou přímo pořádány klubem.

- Knihovna – návštěva městské knihovny v malém počtu dětí, které si tam mohou prohlížet či číst knihy, popřípadě zapůjčit domů, některými dětmi je tato aktivita velmi vyhledávána.

⁶² Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019

⁶³ Animačními programy jsou v tomto projektu myšleny volnočasové aktivity v době provozu dětského klubu vedené odborným pracovníkem. Tento pracovník je zaměstnán na DPP a je financován jiným způsobem, než je tomu u pečujících osob.

- Heaty – jde o kondiční chůzi na strojích, ve sportovním středisku, kam děti hned po vyučování docházejí. Jsou vybavené sportovním oblečením, vhodnou obuví a dostatečným množstvím tekutin. Tato činnost probíhá pod přímým vedením zkušené lektorky. Je to velmi žádaná aktivita ze strany dětí.
- hvězdičky – jedná se o pěvecký sbor ZŠ Dobřany, kam mohou chodit všechny děti uvedené školy. Děti se učí lidové i umělé písně blízké jejich věku, několikrát do roka pak vystupují na školních akcích nebo akcích pořádaných městem.

Pak jsou děti doprovázené například do Základní umělecké školy do hodin, výtvarného, hudebního, tanečního či dramatického oboru.

Pro děti jsou zároveň připravované i mimořádné akce, jako jsou návštěvy kulturních představení, návštěvy kina, děti se účastní v rámci dětského klubu i veřejných akcí pořádaných městem. Někdy jsou pro děti připravovány rukodělné dílny před Vánocemi či Velikonocemi. Dětský klub se také účastní různých vystoupení či představení pohádek.

Všichni účastníci dětského klubu mají všechny akce placené z finanční částky, která je pro dětský klub vyhrazená, tudíž rodičům nevznikají žádné mimořádné náklady na aktivity svých dětí.

Harmonogram pořádaných aktivit je rozvržen tak, aby se aktivity vzájemně nepřekrývaly a děti je mohly libovolně navštěvovat v průběhu celého týdne. Některé děti navštěvují více aktivit v průběhu týdne dle jejich doby strávené v dětském klubu. Pátek je přímo vyhrazen na pobyt v přírodě nebo na zahradě, kde má dětský klub v pronájmu dva záhony pro pěstování zeleniny, v tento den neprobíhají žádné animace. V okolí města Dobřany se nachází místa, vhodná pro procházky dětí, kterými jsou Martinská stěna s naučnou stezkou a Šlovický vrch s vyhlídkou do dalekého okolí a ohradou s Exmoorskými poníky. Děti tato místa rády navštěvují.

Další klíčovou aktivitou dětského klubu jsou příměstské tábory. Zpravidla se odehrává 1 příměstský tábor o jarních prázdninách, který je v režii pečujících osob. Většinou je vypracován tematický program PT ve školním roce 2018/2019 bylo téma Týden v hotelových službách a ve školním roce 2019/2020 téma Z pohádky do pohádky. O letních prázdninách je v nabídce 7 příměstských táborů, 3 z nich jsou vedené externími pracovníky zajišťující odbornou pedagogickou péči s tématy – Cestování v čase, sportovně – vědecký a Cestování po okolí. Zbylé 4 tábory jsou v režii běžných zaměstnanců dětského klubu. Tyto tábory jsou „hlídací“, ale i tak se pro děti

vymýšlí jednoduchý program, kde se chodí na vycházky po okolí, koupat na místní biotop Kotynka nebo na víceúčelová sportoviště, popřípadě jsou domluvené animační dílny. Program se uzpůsobuje věkovému složení dětí a aktuálnímu počasí.⁶⁴

Ve všech případech příměstských táborů je maximální počet 30 účastníků rodičů, kteří splňují výše uvedené podmínky. Příměstských táborů se mohou účastnit všechny děti, které navštěvují ZŠ Dobřany, tedy nejen ty které jsou přihlášeny k řádné docházce v dětském klubu.

Dle dokumentace o docházce je o příměstské tábory velký zájem a bývají zcela kapacitně naplněné.⁶⁵

Obecně se pečující osoby snaží o vypracování jednoduchého programu, pro každý týden, aby se děti nenudily. V létě je tato práce jednodušší, protože se nabízí mnoho aktivit venku v přírodě. Příměstský tábor, který je pořádán o jarních prázdninách bývá na přelomu zimy a jara a není tak možné zajistit pobyt venku, kvůli počasí. Jarní příměstský tábor 2020 byl koncipován pohádkově – děti navštívily truhlářskou dílnu na místní faře, kde vyráběly domečky pro trpaslíky, mohly si ušít plátěný pytlík na šicím stroji na poklad, hrály tematické hry, vlakem navštívily hrad Karlštejn a absolvovaly prohlídku, shlédly pohádku v kině, hledaly poklad v lese a poslední den byl věnován pohádkovému plesu.⁶⁶

2.3.6 Prostory a vybavení klubu

Dětský klub může využívat učebny 1. i 2. stupně základní školy, tělocvičny v obou budovách, školní zahradu a školní hřiště, budovu školní jídelny, sportovní halu, sportovní areál a hokejbalovou halu, dále pak veřejná hřiště a areál městských zahrad.⁶⁷

Dětský klub disponuje velkým množstvím deskových her, sportovního náčiní a potřeb, množstvím materiálu pro tvoření, šití, pletení, kreslení a různého vyrábění. Dále pak různé stavebnice či logické hry. K dispozici mají děti i datový projektor či mobilní reproduktor k pouštění hudby. V klubu je zřízená i miniknihovnička s encyklopediemi a různými zajímavými publikacemi. Dětský klub odebírá periodika časopisů, které si děti mohou volně půjčovat. Děti se společně starají nejen o stav všech dostupných věcí v klubu ale i o úklid a celkovou výzdobu prostor školní jídelny.

⁶⁴ Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019

⁶⁵ Docházkové listy Dětského klubu

⁶⁶ Viz. příloha II.

⁶⁷ Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019

Všechny výše uvedené prostory, které děti z dětského klubu využívají, jsou vybavené sportovním náčiním pro různé sporty. Pokud děti chodí do tělocvičny, musí mít na přezutí obuv s neznačkující podrážkou, tam se pak mohou vyřádit v chladných měsících.

Hlavní místo, kde se děti pohybují, je školní jídelna, možná se může zdát, že to není vhodný prostor pro pobyt dětí. Z hlediska hygieny je toto ošetřeno a po 14 hodině, kdy odejde poslední strážník, může být prostor školní jídelny využit pro tyto účely. V hlavním prostoru má každé dítě svou skříňku pro uschování aktovky, dále pak mají k dispozici jednu menší místnost, kde je uschováno všechno vybavení a mají tam i pověšené sáčky s přezůvkami a oblečením na převlečení. Pokud si děti chtějí hrát, na podlaze mají k dispozici velké pěnové čtverce, které složí do velkého plochy vhodné k hraní na podlaze nahrazující koberec, dále mají k dispozici váleci pytle a matracové kvádry, na kterých mohou odpočívat nebo z nich stavět. Děti se mohou rozprostít po relativně velkém prostoru a najít si tak optimální místo. Zároveň mají pečující osoby přehled o tom, co děti dělají.

2.3.7 Prezentace dětského klubu

Dětský klub má zřízený profil na Facebooku⁶⁸, kde jsou zveřejňovány fotografie z různých akcí, které si rodiče mohou prohlížet. Děti se v rámci konání animace výtvarka zúčastňují výtvarných soutěží nebo výstav konaných v informačním středisku města Dobřany. V loňském školním roce se klubové děti spolupodílely na soutěži školních jídelen 100let spolu. Zaměstnanci jídelny sestavovali zajímavá menu či různé akce pro strážníky a děti zdobily jídelnu dle zadání stanovených pořadatelem soutěže. Nakonec společnými silami vybojovali krásné 2. místo s hodnotnými dary. Děti z výtvarky mají na starost výzdobu jídelny v průběhu celého roku. Vždy před Vánocemi a na konci školního roku se pořádají besídky pro rodiče a sourozence, kde se děti předvedou tanečním vystoupením či jinými dovednostmi, které si samy vyberou. Pro všechny zúčastněné je vždy připraveno občerstvení školní jídelnou. Bývá to odpoledne plné zábavy, hudby a příjemného popovídání při hraní deskových her, anebo různého společného vyrábění.

Děti si vedou kroniku, kde jsou zapisovány všechny akce konané v dětském klubu se zajímavými komentáři doprovázené fotografiemi a obrázky. Jsou tam napsaná jména všech dětí, které klubem prošly.

⁶⁸ Facebookový profil – dětský klub ZŠ Dobřany

2.3.8 Forma úplaty za dětský klub

Rodiče jsou povinni platit 100 Kč pitný režim⁶⁹, a příslušný počet odebraných svačinek (20 Kč za jednu). Děti přihlášené do dětského klubu musí taktéž chodit na obědy, které nejsou zahrnuty do projektu, rodiče si je hradí z měsíčního inkasa.

Děti mají po celou dobu pobytu v klubu zajištěn pitný režim školní jídelnou. V 15 hodin se mají děti možnost nasvačit, občerstvení probíhá formou bufetu zdravého stravování. Po domluvě s vedoucí školní jídelny je možnost připravit i jiné formy svačinky jako je pečení palačinek nebo balíčku na cestu.

Všechny aktivity pořádané klubem – animace, vstupy do kina, či jiná představení, rodiče dětí neplatí. Z obnosu peněz pro dětský klub není hrazené cestovné a strava. Pokud se jede na výlet se stravou mimo školní jídelnu, jsou na tyto akce finance vybírány od rodičů.⁷⁰

Rodičům vznikají náklady v případě přihlášení na příměstské tábory, kdy je hrazen poplatek cca 400 – 500Kč k zaplacení stravy mimo školní jídelnu nebo dopravy, které nejsou hrazené z rozpočtu určený pro dětský klub. Zpravidla jsou takto placené tematické příměstské tábory, které jsou o prázdninách 3. Zbytek táborů bývá v režii dětského klubu včetně vstupu na Biotop Kotynka, kam se chodí v době teplého počasí koupat. Peníze jsou pak individuálně vybírány, pokud je naplánován, nějaký výlet.

2.3.9 Práce dětského klubu ZŠ Dobřany

Dětský klub plní funkci vyplňování volného času dětí a pro rodiče se stává bezpečným místem pro trávení času dětí mezi ukončením vyučování a příchodem domů. Mnoho rodičů nechce své děti nechávat o samotě, pokud jsou v práci i přes možnosti nynějších technologických vymožeností.

Pečující osoby mají být dle doporučení projektu jen osobami, které vykonávají dohled nad svěřenými dětmi, při přijímání tohoto zaměstnance je vyžadováno vzdělání ukončené maturitní zkouškou z jakéhokoliv oboru. Myslím si, že pečující osoba by měla mít minimální pedagogické vzdělání nebo akreditovaný kurz určený pro vychovatele. V této práci nejde jen o hlídání dětí, i když je tato práce tak specifikovaná. Děti vyžadují komunikaci s dospělými, spoluúčast při hrách, pomoc při vykonávání domácích úkolů. Pečující osoby chtějí po dětech dodržování pravidel, které si děti

⁶⁹ Záměrně je stanoven poplatek 100 Kč, aby byl stejný jako ve školní družině, nedochází tak ke znevýhodnění jedné z těchto dvou služeb.

⁷⁰ Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019

s jejich součinností stanovily i to je výchovnou činností, kterou vlastně vykonávat nemají. Pečující osoby v dětském klubu v reálu plní stejnou funkci jako vychovatelky ve školní družině. Ač nepotřebují pedagogické vzdělání pro práci s dětmi, stejně mají potřebu toto vzdělání získat a účastnit se odborných seminářů, aby se jejich práce stala efektivní. Práce s dětmi je specifická, je důležité pochopit jejich odlišnosti, které souvisí s jejich věkem, ale i dalšími jinakostmi jako jsou poruchy chování a dalšími tak často zmiňovanými problematikami dnešních dětí. Děti potřebují být vyslyšené, protože jim často nedostává pozornosti v jejich rodině, pro velkou zaměstnanost a vytíženost rodičů.

Dětský klub poskytuje dětem klidné, harmonické prostředí pro trávení volného času. Rodiče jsou spokojeni, že jsou pod dohledem a děti si můžou vybrat, jak svůj volný čas budou trávit. Systém fungování dětského klubu dovoluje činnosti rozdělovat mezi několik pečujících osob v jednu chvíli. Jsou tak uspokojené potřeby chlapců – fotbalistů a dětí, kteří se potřebují vyvětrat či vyběhat venku. Děti, které rády tvoří, vyrábějí, nebo si chtějí hrát, mohou zůstat v sídle dětského klubu, a pak se najde skupina, které se chce jít projít do přírody. Protože se v klubu nachází více dospělých osob najednou, můžou být všechny potřeby dětí uspokojené.

Jak je již zmíněno výše v klubu probíhají animační aktivity, do kterých se děti mohou dle libosti zapojovat, aniž by rodiče řešili míru jejich docházky. Všechny aktivity jsou zcela na vůli dětí. Ze zkušenosti práce s dětmi se děti zapojují do jakýchkoliv zajímavých aktivit, které jim pečující osoby připravují, nebo si je děti sami vymyslí a pečující osoby jim pomohou je zrealizovat. V dětském klubu se mohou realizovat náročná čtenářská, vyhledávací logického myšlení, konstruktéři, zahradníci, výtvarníci nebo švadlenky, rodiče často zjišťují, co všechno jejich děti dovedou.

Význam dětského klubu potvrzuje velký zájem rodičů o zařazení dětí do tohoto projektu, a to i v případě pořádání příměstských táborů, či vyplnění volna v době ředitelského volna nebo prázdnin. Nejde jen o umístění dítěte do nějakého hlídacího zařízení, děti chodí do klubu rády, vznikají mezi nimi jiná přátelství, než je tomu ve třídních kolektivech, v mnoha případech se domlouvají mezi sebou, který den budou společně v klubu. Často se také stává, že přemlouvají rodiče, aby mohly být v klubu delší dobu mezi svými kamarády. Vzhledem k tomu, že klub nabízí široké spektrum činností, zábavy a her, každé dítě si najde, co ho baví.

Děti navštěvující dětský klub jsou postupně vedeny k samostatnosti tak, že oproti dětem z 3. ročníků, které jsou pod dohledem téměř nepřetržitě, se děti ze 4. a 5. ročníků se v klubu scházejí až na 14 hodinu. Děti tak získají určitý časový

prostor mezi koncem vyučování a příchodem do klubu. Jejich povinnost je hlídat si čas a dostavit se do klubu v uvedenou hodinu. Pokud se tak nestane, rodiče jsou kontaktováni, a obeznámeni s tím, že nejsou v klubové péči. Obvykle se jen někde zapomenou a do klubu dorazí trochu později.

Vedoucí dětského klubu je v úzkém kontaktu s rodiči osobním, telefonním či emailovým spojením. Řeší se různé záležitosti a předchází se tak nežádoucím situacím.⁷¹

Na počátku roku 2020 se začalo řešit pokračování dětského klubu III., které vypadá na dobré cestě, vedení města i základní školy jsou velmi nakloněni, aby tento projekt pokračoval do konce roku 2022, kdy výzva končí. Bylo potřeba podat žádost s návrhem finanční částky pro efektivní fungování projektu.

2.4 Dětský klub – charakteristika a specifiky

V této kapitole čtenář získal přehled o tom, jak je dětský klub zřízen, co vše je nutné podstoupit, aby se projekt mohl zrealizovat, a jakým způsobem funguje, jaká je provozní doba, obývané prostory a také počet pečujících osob vůči počtu přihlášených dětí. Dočetli jsme o druzích činností, které klub nabízí a jakým způsobem jsou provozované. Z mého pohledu klub funguje na velmi dobré úrovni, jen nesouhlasím se specifikací požadavků na vzdělání pečujících osob. Dle mého názoru by mělo být vzdělání směřováno pedagogickým směrem. Toto zařízení je velice atraktivní pro rodiče zatížené svým zaměstnáním, nabízí trochu jiný druh služeb, než je tomu u školní družiny.

⁷¹ Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019

3. Srovnání dvou koncepcí práce s dětmi „po vyučování“

V této kapitole se čtenář dočte, co má školní družina a dětský klub na Základní škole Dobruška společného a co je naopak od sebe odlišuje. Na základě prostudované dostupné literatury a všech potřebných dokumentů a různých pokynů či formulářů budou jednotlivé výjimečnosti popsány.

3.1 Legislativní vymezení

Jak je již zmíněno v první kapitole školní družina je jasně definována ve školském zákoně a ve vyhlášce 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Forma dětského klubu je oproti školní družině vedena jako zařízení mimo výše uvedenou vyhlášku, tedy jako zařízení péče o děti, v návaznosti na zák. č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Kromě toho musí dodržovat obecně platné právní předpisy a dodržuje hygienické podmínky. Školní družina má v legislativě vymezenou činnost, kterou má provozovat, dětský klub – díky tomu, že je zřízen „účelově“ jako pomoc pro zaměstnanost rodičů, není zatím explicitně zakotven v žádném zákoně ani vyhlášce (podobně je tomu např. s profesí sociálního pedagoga, která byla na některých školách zavedena v rámci tzv. šablon).⁷²

3.2 Literatura

K pojmu školní družina se dá dohledat starší literatura z počátků zřizování školních družin a novodobé publikace, kterých ale není mnoho. Na trhu se však objevují periodika, kde se píše o problematice školních družin, je možné najít návody, jak pracovat s dětmi, informují o setkáních vychovatelů, nabízejí odborné semináře a vychovatelé se mohou podělit o své zkušenosti formou příspěvků.

O dětských klubech ale žádná literatura dosud nevyšla, možná proto, že to není tak propagované téma, nebo také proto, že každý klub se svým způsobem svou činností specifický. Velkou roli hraje i fakt, že působení dětských klubů je teprve pár let, proto toto téma není tak známé. Můžeme se o dětském klubu dočíst pouze z výzev operačního programu Zaměstnanost nebo z dokumentace týkající se konkrétního dětského klubu, které nejsou zveřejňovány. Možná tato práce objasní zvědavým čtenářům, jak takový dětský klub funguje.

⁷² Online:

http://www.msmt.cz/uploads/OP_VVV/vyzva_sablony_I/Avizo_kveten_2016/Prehled_sablon_avizo.pdf

3.3 Cíle a program

Školní družina má obohacovat denní program dítěte, má maximálně podporovat vývoj dítěte na základě místních podmínek a také zajišťuje pedagogické vedení při činnostech ve volném čase.

Základním cílem družiny je vychovávání k smysluplnému využívání volného času a vybavení žáků dostatkem námětů pro jeho naplňování. V družině tedy dochází k řízeným i spontánním činnostem pod vedením pedagogického pracovníka, které se cíleně střídají, aby došlo k naplnění potřeb dítěte.

Dětský klub nemá pedagogické cíle. Jedná se o účelové zařízení péče o děti. Zadávací dokumentace projektů, na jejichž základě se dětské kluby na některých školách zřídily, obsahují pouze *závazné klíčové aktivity*, kterými jsou dohled nad svěřenými dětmi v době po ukončení školního vyučování a dále pak pořádání příměstských táborů v době jarních a letních prázdnin, popřípadě provozu v době ředitelského volna.

Školní družina se ve svém programu řídí ŠVP a stejně jako dětský klub se přizpůsobuje ročním obdobím či svátkům a akcím konaných během školního roku.

Školní družina při ZŠ Dobřany sama nenabízí žádné kroužky nebo programy, pouze doprovází děti na sborový zpěv Hvězdičky.

Dětský klub nabízí 5 animací pod vedením zkušeného odborníka a doprovází i na kroužky, které pořádá ZŠ Dobřany anebo ZUŠ J. S. Bacha. Dále pak děti navštěvují pravidelně knihovnu, kde si mohou v úzkém kolektivu dětí číst prohlížet a půjčovat knihy domů. Dále navštěvují sportovní zařízení, kam chodí na Heaty⁷³ o letních prázdninách se chodí koupat na místní Biotop Kotynka.

U dětského klubu je větší možnost výběru volnočasových aktivit. V rámci dětského klubu je také možnost zřídit animaci⁷⁴ na základě poptávky dětí. Vždy před začátkem nového školního roku je zjišťován zájem o různé aktivity a následně jsou pak domluveni animátoři, kteří pak aktivity odborně vedou.

Pro ilustraci popíšu, jak probíhá jeden den ve školní družině a jeden den v dětském klubu v konkrétním prostředí ZŠ Dobřany.

⁷³ Jde o kondiční chůzi na strojích, která je určena pro všechny bez rozdílu věku, pod vedením odborníka. Online: <http://heat.dobransy.eu/heat-2/h-e-a-t-program/>

⁷⁴ Animací je tomto projektu myšlena volnočasová aktivita v době provozu dětského klubu vedená odborným pracovníkem. Tento pracovník je zaměstnán na DPP a je financován jiným způsobem, než je tomu u pečujících osob.

Do školní družiny děti přichází po ukončení vyučování v 12.20, děti se dostaví do příslušných oddělení, kam patří. Popíšu jen jedno oddělení z pěti, které jsou ve škole, protože každé má trochu jiný časový harmonogram. Děti z oddělení č. 3 se shromáždí ve své družinové třídě, proběhne kontrola a přepočítání došlých dětí (průměrně 25 – 30 dětí), hned poté děti odcházejí do šaten, kde se převlečou a děti, které odchází ze školní jídelny, si s sebou vezmou školní aktovku. Cesta do školní jídelny trvá asi 15 minut klidnou částí města. Po příchodu do jídelny si děti sundají bundy a s čípek se jdou naobědvat. V tuto chvíli bývá jídelna s 50 % obsazená dětmi, které do družiny nechodí a skončily vyučování ve stejnou dobu. Děti, které jsou naobědvané, si sednou na určené místo, kde počkají na zbytek dětí. Paní vychovatelka se stravuje u stolu s dětmi a pomůže těm, kteří to potřebují. Děti, které odcházejí po obědě z jídelny, mohou po oznámení vychovatele odejít buď v doprovodu, nebo samy, dle údajů uvedených v přihláškách. Zbytek dětí cca 18–22 odchází ven na nějaké z veřejných víceúčelových hřišť, kde mají prostor pro volnou hru. Vychovatelka s sebou zpravidla nosí míče či jiné vybavení pro děti. Pokud je deštivé počasí, děti odcházejí hned zpátky do školy, kde zůstanou ve své družinové třídě. Na hřišti se obvykle setkají i dalším družinovým oddělením a dojde k předání dětí – sloučení oddělení, aby jedna vychovatelka mohla odejít s koncem její pracovní doby. Děti jsou slučovány do maximálního počtu 30, pokud by byl tento počet překročen, jsou děti umístěny do jiného oddělení. Děti pak tráví v případě příznivého počasí venku svůj volný čas až téměř do 15 hod, kdy musí být zpátky ve škole. V 15 hodin je vyzvedávací čas pro rodiče ve škole. Děti jsou předány rodičům či puštěny pokud jsou samy. Vychovatelky ze dvou oddělení, kterým končí směna v 15 hodin, odchází domů. Ve škole tak zůstávají 2 vychovatelky z 1. a 2. oddělení a mají na starosti všechny děti, které mají odchod v 15.30 a 16.00, což bývá kolem 15-20 dětí. V uvedené časy pak jedna vychovatelka odvádí do šatny, kde je předá rodičům nebo pustí ze školy samotné. V 16 hod s posledním dítětem obě vychovatelky odchází ze zaměstnání. Tyto dvě koncové vychovatelky mají na starost i ranní školní družinu, která je v provozu od 6.00 do začátku školního vyučování.

Následně představím provoz dětského klubu ve stejný den. Děti, které končí v 11.25, se dostaví do denní místnosti ve škole, zpravidla to bývá tak 5 dětí se kterými bývá jedna pečující osoba. Děti, které končí vyučování v 12.20 a děti, které skončily dřív, se přesunou do jedné třídy určené pro pobyt klubových dětí, kde jsou přepočítané, jde cca o 30 dětí. V této chvíli odchází jedna parta asi 8 dětí s pečující osobou do jídelny a hned poté do městské knihovny, kde mají prostor pro četbu či zapůjčení knih domů.

Ve škole zůstávají 3 pečující osoby se zbytkem dětí, ty si mohou hrát se stolními hrami, popřípadě dělat domácí úkoly nebo se protáhnout na chodbě. Před 13 hodinou odchází děti do šatny, a s aktovkami pak do školní jídelny (tento čas je určen, tak aby se děti prostřídaly ve školní jídelně). Při příchodu do školní jídelny si uloží aktovky a oblečení ve svých úložných skříňkách a jdou se naobědvat společně s pečujícími osobami. Děti, které odchází po obědě, se nahlásí a můžou odejít, dle uvedených údajů v přihlášce. Zpravidla hned po obědě odchází děti s dvěma pečujícími osobami ven na hřiště, stává se, že se rozdělují do dvou skupin a každá z nich míří na jiné sportoviště. Třetí pečující osoba zůstává v jídelně s dětmi, které mají v ten den animaci – tanečky a po 14 hod je odvádí zpět do budovy školy. Na 14 hodinu se ke stávajícím dětem přidávají čtvrtáci a pátáci rovnou na hřiště, nebo na místo, které mají uvedené na dveřích při vstupu do dětského klubu v jídelně. Na hřišti se tak nachází kolem 25 dětí, o které se starají 2 osoby. Před 15. hodinou se děti z hřiště i z městské knihovny vrací zpět do dětského klubu ve školní jídelně, kde mají od 15 hodin svačinu a odcházejí první děti, které mají odchod v 15.00. Zbytek dětí už pak zůstává na tomto místě, kde si mohou volně hrát, připravovat se na vyučování nebo se věnovat různým rukodělným činnostem. Pečující osoby mezi 15.00 a 16.00 odcházejí domů a do 18.00 zůstává pouze jedna. Děti odcházejí v časech, které jsou stanoveny rodiči buď samy, nebo s doprovodem.

Z těchto dvou případů může čtenář vyčíst rozdílnosti v programu daného dne obou zařízení, hlavně je patrný rozdíl v počtu zaměstnanců vůči dětem a možnosti využití volného času.

3.4 Personální zajištění

Ve školní družině je vyžadováno pedagogické vzdělání nebo akreditovaný rekvalifikační kurz zaměřující se na péči o děti. Podle toho jsou pak vychovatelky zařazovány do platových tříd pro pedagogické pracovníky. V této konkrétní školní družině se nachází 5 oddělení a v každém tomto oddělení pracuje jedna vychovatelka, vedoucí vychovatelka není zvolena, vychovatelky ze všech oddělení jsou přímo podřízeny zástupkyni školy. 2 vychovatelky jsou zaměstnané na celé úvazky a další 3 vychovatelky na 0,5 úvazku. Z toho vyplývá, že na 150 přihlášených dětí (v 1 oddělení školní družiny je maximálně 30 dětí) připadá 3,5 pracovního úvazku vychovatelek. Dochází k tomu, že vždy jedna vychovatelka 1x týdně končí dříve než ostatní a své děti předává jiné, kvůli počtu odpracovaných hodin.

Dětský klub má daleko menší kvalifikační nároky na pečující osoby než je tomu v předešlém případě. Je vyžadováno minimálně vzdělání ukončené maturitní zkouškou a nemusí být z oblasti pedagogické ani sociální. V Dětském klubu je stanovena 1. pečující osoba – vedoucí dětského klubu, která musí mít vysokoškolské vzdělání. Jejím úkolem je starat se o plynulý chod zařízení. Je přímo podřízena zástupkyni ředitele školy. Ostatní pečující osoby jsou podřízeny vedoucí dětského klubu. Vzhledem k tomu, že reálně nemohou ani pečující osoby rezignovat na výchovnou činnost, takže jsou ve skutečnosti vychovatelkami, mají tyto pečující osoby velký zájem na studiu či akreditovaných kurzech zabývajících se problematikou chování dětí či práce s nimi.

Dětský klub se od družiny velmi liší v počtu pečujících osob a přihlášených dětí. Na 45 evidovaných dětí připadá 2,5 úvazku pečujících osob, o které se dělí 5 osob, jejich pracovní doba je přizpůsobena tak, aby v hodinách, kdy se na jednu koncentruje v dětském klubu nejvíc dětí, byly na pracovišti nejméně 3 a mohly si tak děti dělit na skupinky a nabídnout jim různé programy činností nebo je odvádět na animace.

Je tedy patrné, že v dětském klubu mohou děti fungovat v menších skupinkách, a tak může být práce pro pečující osobu daleko příjemnější, dochází tak k bližšímu kontaktu s dětmi. A děti mohou volit, jakým způsobem svůj volný čas budou trávit. V družině není takový prostor pro svobodnou volbu, jakým způsobem a kde bude dítě trávit svůj čas. Školní družina a dětský klub se liší také skutečností, že v družině připadá na jednu vychovatelku 30 dětí a v klubu na jednu pečující osobu 15 dětí. Práce tak může být míň stresující a daleko efektivnější. Další výhodou většího počtu zaměstnanců nastává v případě, kdy některá z vychovatelek onemocní. Pokud se tak stane ve školní družině, vychovatelku nahrazuje některá z učitelek, pokud se to stane v dětském klubu, dokážou pečující osoby zachovat provoz bez náhrady.

3.5 Pracovní náplň

Vychovatelka školní družiny zajišťuje výchovně vzdělávací práci po odchodu z vyučování do té doby, než odejde žák domů, snaží se o vytvoření harmonického prostředí a držet se ŠVP, který je určen pro danou školní družinu. V průběhu roku tak procházejí různými tématy ŠVP a navazují na svátky a různé události spojené se zvyklostmi.

Dětský klub se v povinnostech značně liší od školní družiny tím, že v něm nemá docházet k výchovně vzdělávací činnosti. Pečující osoby vykonávají nad dětmi pouze dozor. To v podstatě není reálné, v mnoha situacích, které během dne nastanou, působí

pečující osoby výchovně a vzdělávací činnost probíhá při činnostech, kde je třeba něco vysvětlit, či objasnit.

Přestože pečující osoby nemají mít pedagogické vzdělání, mají potřebu si ho doplnit. V mnohých situacích jim může ulehčit práci s dětmi, pokud pochopí jejich chování, vývojové odlišnosti nebo obeznámení s různými poruchami či zdravotními omezeními. Koncentrace dětí s nějakými obtížemi jako jsou poruchy chování, poruchy pozornosti, či zdravotní omezení je v družině či dětském klubu velká, protože tyto děti nebývají rodiči nechávány bez dozoru, pokud jsou v zaměstnání.

3.6 Provozní doba

Dveře školní družiny se otevírají již v 6.00 a návštěvníky mohou být jak děti ze školní družiny, tak děti z dětského klubu. Odpolední provoz začíná u obou zařízení po ukončení vyučování, nejdříve však v 11.25. Školní družina je v provozu do 16.00, kdy jsou děti mezi 15.00 – 16.00 sloučeni do jednoho až dvou oddělení. Vyzvedávání dětí ve školní družině probíhá buď po obědě, nebo pak v 15.00, 15.30 a 16.00. Klub je v tomto případě benevolentnější a děti mohou odcházet po obědě a pak od 15.00 kdykoliv až do 18.00. Je však umožněn i odchod v jiných časech dle domluvy s rodiči, kteří tuto možnost hodnotí kladně, pro jejich pracovní vytíženost.

Podle docházkových listů je patrné, že některým rodičům volnější režim dětského klubu vyzvedávání vyhovuje, nemusí se tak stresovat, zda přijdou své dítě vyzvednout v přímo konkrétní čas. Protože se třídy školní družiny nachází v budově ZŠ ve druhém patře, a není možné, aby se rodiče či děti volně pohybovali po budově, jsou děti k vyzvednutí v dané časy u šaten. Pokud rodiče nestihnou dorazit v přesně vymezený čas, dítě je odvedeno do třídy a přivedeno k dalšímu času vyzvedávání za půl hodiny. Dětský klub sídlí v jídelně, kde je přístup do budovy jednodušší a tak si rodiče své dítě mohou vyzvednout v podstatě kdykoliv mezi 15 – 18 hodinou.

Zatím co školní družina je během prázdnin uzavřena, školní klub pořádá příměstské tábory s provozní dobou 7.00 – 16.00. Oba subjekty mohou být v provozu v době ředitelského volna, pokud je dostatečný zájem ze strany rodičů. Účastníky příměstských táborů mohou být všechny děti navštěvující ZŠ Dobřany, pokud rodiče splňují podmínku zaměstnanosti, vedení na Úřadu práce nebo studia rekvalifikačního kurzu. Tato služba je hojně vyhledávána rodiči, kteří potřebují zajistit dohled nad svými dětmi v době prázdnin. Již v pololetí zjišťují rodiče dostupnost těchto příměstských táborů a jejich program. Protože jsou náklady spojené s odměňováním zaměstnanců

hrazené z projektu, poplatky za účastníka bývá velice nízký anebo žádný. Vznikají tak rodičům náklady pouze na stravu. Tyto příměstské tábory se stávají dostupné všem rodičům splňující již zmiňované podmínky. Tato služba tak pomůže rodičům pokrýt péči o děti v době prázdnin, protože ne všichni mají dostupné funkční hlídací babičky a dvouměsíční volno nevyvažuje počet řádné dovolené zaměstnaných rodičů. Rodiče zároveň chtějí dětem zajistit v době prázdnin pestrý program.

3.7 Přijímání dětí

Do školní družiny je možno přihlásit jakékoliv dítě, navštěvující ZŠ Dobřany na základě řádně vyplněné a odevzdané přihlášky. Ředitel školy pak vydá rozhodnutí o přijetí.

Dětský klub má proceduru přijímání dětí trochu složitější. Rodiče musí splnit podmínku, která je uvedena v předchozí kapitole. Na základě této skutečnosti rodiče vyplňují hned několik formulářů, které jsou pro projekt důležité – přihláška do dětského klubu, monitorovací list, souhlas s pořizováním fotografických záznamů a potvrzení o postavení podporované osoby. Pokud rodiče všechny tyto dokumenty dodají a dovoluje to kapacita klubu, dítě může být přijato.

Vzhledem k tomu, že je o obě služby velký zájem, kapacita bývá naplněna. Rozdíl mezi školní družinou a dětským klubem v tomto případě nastává ve věkovém rozdělení dětí. Do školní družiny jsou přijímány děti 1. a 2. ročníků a do dětského klubu pak děti 3. – 5. ročníků. Dále pak se liší tím, že do školní družiny může být přijato dítě, jehož matka je na rodičovské dovolené, v dětském klubu tomu tak není. Nebyla by tak naplněna podstata zařízení dětského klubu pro podporu zaměstnanosti rodičů.

V pololetí tohoto roku nastala situace, kdy byl jeden žák 1. třídy „vyloučen“ ze školní družiny, protože přetrvávaly konflikty mezi dětmi jednoho oddělení. Tato situace byla citlivě probrána s matkou a ta se chystala zajistit soukromé hlídání. I když chlapec nesplňoval podmínku věku, na základě povolení ředitelem školy byl přijat na zkoušku do dětského klubu, právě proto, že se tam nachází víc pracovníků a je tak možné chlapce lépe zvládnout, nastane-li nežádoucí situace. Po měsíci lze tento postup vyhodnotit kladně, chlapec se zklidnil, nalezl mezi staršími dětmi kamarády a k žádným nežádoucím situacím nedošlo. Chlapec je ale pod větším dohledem pečujících osob k zabránění případným konfliktům. Myslím, že je to i tím, že si v dětském klubu může vybrat, co bude v dané chvíli dělat, je velmi tvořivý a zajímá se o hry a informace dané pro starší děti.

3.8 Dokumentace, Vnitřní řád a ŠVP

Na Základní škole Dobřany není v družině dokumentace vedena elektronicky, vše je vedeno v listinné podobě. Vychovatelky mají v evidenci přihlášky všech dětí, kde jsou mimo osobních údajů uvedeny časy odchodů dětí. Dále pak je vedena třídní kniha a jednou ročně sepisují mimořádné akce školní družiny pro daný školní rok.

Agenda školního klubu je daleko rozsáhlejší, mimo přihlášky dětí, které jsou téměř stejné jako v družině a vedení třídní knihy, zajišťuje vedoucí vychovatelka evidenci všech již zmíněných formulářů a stálou kontrolu jejich platnosti. Dále pak má na starosti evidenci odchozených hodin dětí v dětském klubu. Tyto údaje se zapisují do tabulek, které jsou pak postoupeny pro potřeby projektu a splnění daných indikátorů za monitorovací období. Manažer projektu tak musí každé monitorovací období, které trvá 6 měsíců, zářím počínaje, dokládat počet odchozených hodin monitorovacích osob (jednoho z rodičů), i s finanční rozvahou jsou tato data postoupena pracovníkům projektů MVSP, kde jsou vyhodnocena. Za každým monitorovacím obdobím tak musí být schválení provozu DK, následně pak dochází k proplácení skutečných nákladů provozu dětského klubu.

Vedoucí dětského klubu, manažer projektu a vedení školy se pravidelně schází a probírají finanční a provozní náležitosti.

Z tohoto pohledu je družinová práce jednodušší a klidnější.

Vnitřní řády obou zařízení jsou téměř totožné, jen se liší jejich typickými rysy, které již byly výše uvedené. V obou případech je kladen důraz na dodržování Vnitřního řádu a děti jsou s ním pravidelně seznamovány.

Školní družina disponuje platným Školním vzdělávacím plánem, který dětský klub nemá, pro svůj statut sociální služby.

3.9 Shrnutí shod a rozdílů mezi školní družinou a dětským klubem

Ve shrnutí se čtenář dočetl, že jedna základní škola má v provozu dvě napohled totožná zařízení pro stejnou věkovou kategorii dětí a přesto, každé toto zařízení pracuje jiným způsobem. Školní družina, která je součástí školy nepochybně od počátku vzniku školních družin obecně pracuje standardně podle ŠVP této školy a pak je tu dětský klub s velmi krátkou historií pracující v linii sociální práce na základě zřízení přes ESF, kde je program činnosti vypracováván na základě aktuální poptávky dětí. Velmi rozdílný je způsob financování obou zařízení ale i náplň jejich činností.

Rozdíl ve fungování a zajištění péče o děti je patrný v případě jednoho konkrétního dne v obou zařízeních, kde je detailně popsáno, jak taková práce ve školní družině a dětském klubu vypadá.

Závěr

Tato práce měla být v počátku zaměřena na dětské kluby obecně a ve výzkumné části se mělo dojít k vyhodnocení informací o fungování více dětských klubů, které jsou u nás v České republice v rámci ESF v provozu. Bohužel pro nedostatek získaných informací (z oslovených 13 dětských klubů zřízených pod školou se vrátila zpětná vazba pouze od jednoho) byl původní záměr přehodnocen a vznikla tak teoretická práce, kde došlo ke komparaci školní družiny a dětského klubu v Základní škole Dobřany.

V první části práce o školní družině se čtenář dočetl o tom za jakých podmínek a jakým způsobem toto zařízení pracuje z pohledu legislativy a dostupné literatury. Následně pak bylo popsáno konkrétní zařízení školní družiny Základní školy Dobřany. Práce popisuje materiální podmínky, personální obsazení a jakými činnostmi se děti v době provozu školní družiny zabývají. Tento případ ukázal reálné podmínky provozu školní družiny i to, jak jsou kapacity školních družin nedostačující.

Ve druhé části práce je popsáno, jak může vzniknout dětský klub pod záštitou Evropského sociálního fondu. Jaké náležitosti musí splnit žadatel o tuto službu a kdo může být účastníkem zmíněného dětského klubu. Na konkrétním případě je popsáno, jak takový dětský klub funguje. Zajišťování dětského klubu vyžaduje daleko rozsáhlejší administrativní činnost a personální zajištění, ale zajišťuje docela pestrý program pro děti pracujících rodičů včetně ředitelského volna nebo prázdnin v podobě příměstských táborů.

Ve třetí části shrnutí se čtenář dočetl o rozdílnostech mezi zmíněnými zařízeními, které jsou v provozu pod jedním subjektem, tedy jedné Základní školy v Dobřanech.

Ve městě Dobřany čítající asi 6700 obyvatel se nachází 1 základní škola, do které dochází 664 žáků, z toho 195 navštěvuje zařízení, která zajišťují péči o děti po skončení vyučování a tím jsou školní družina a dětský klub. Dalších 20 dětí muselo být odmítnuto pro nedostatek volných míst. Při základní škole jsou v provozu i speciální třídy při psychiatrické nemocnici, které v návazné péči využívají školní klub.

Cíl práce – zjištění a porovnání poznatků o fungování dvou zmíněných zařízení a zhodnocení jejich rozdílnosti – byl splněn. Z výše uvedených kapitol je patrné, že dvě zařízení jedné školy zajišťující péči o děti 1. – 5. ročníku po skončení školního vyučování mohou mít rozdílná kritéria přijetí, věkovou skladbu dětí, provozní dobu, míru pedagogické činnosti, objem zpracovávání dat, legislativní vymezení i složení a počet pracovníků.

Z mého pohledu je školní družina více svázána povinnostmi dodržovat ŠVP. Významným rozdílem je i počet vychovatelek k počtu přihlášených dětí. Práce v tomto zařízení je (v případě ZŠ Dobřany) ztížena i skutečností, že jsou děti převáděné ze základní školy do školní jídelny a zpět, kdy je ubírán čas pro naplňování výchovných a aktivizačních činností. Velkým problémem nastává při nepříznivém počasí, kdy děti musí přecházet za deště, mrazu či sněžení, a ne vždy je jejich oblečení přizpůsobeno těmto meteorologickým jevům. Dětský klub má daleko volnější režim ve volbě aktivit dětí a pečujících osob, nejen proto, že jejich počet je vyšší vůči počtu docházejících dětí, ale i delší provozní doba. Delší provozní dobou vzniká větší prostor pro volnou hru dětí či přípravu na vyučování. Dětský klub svou činností umožňuje rodičům mít delší pracovní dobu nebo za prací dojíždět do nedalekého krajského města, kde je větší možnost pracovního uplatnění. Velkou výhodou dětského klubu je provoz o prázdninách formou příměstských táborů, kdy se rodiče nemusí obávat o to, kam umístí své dítě, v době, kdy jsou v zaměstnání.

Obě zařízení se také liší v pracovním zařazení vychovatelek – pečujících osob, protože zaměstnanci školní družiny jsou pedagogickými pracovníky a zaměstnanci dětského klubu jsou zaměstnání jako sociální pracovníci. Na pracovníky dětského klubu se tak nevztahují volné dny o prázdninách, kdy děti nenavštěvují školní vyučování.

Myslím, že všichni lidé, kteří nějakým způsobem pracují s dětmi, by měli mít alespoň minimální pedagogické vzdělání. Nejen že to, přispěje k lepšímu zvládnutí situací, které denně při práci s dětmi vznikají, ale rozšíří pracovníkům obzory se všemi specifiky práce s dětmi. A to, jak s nimi pracovat, jaké činnosti s nimi provozovat, ale i seznámení s konkrétními situacemi dětského jednání a chování. Na místě je i studium speciální pedagogiky vzhledem k narůstajícímu počtu dětí v běžných školách s různými zdravotními omezeními. Bylo by možná na místě zvážit povinnost alespoň minimálního pedagogického vzdělání.

Z mé zkušenosti ovšem vím, že i když se vzdělání v tomto konkrétním případě pro práci s dětmi nevyžaduje, ze strany pečujících osob je snaha si toto vzdělání doplnit a získat tak příslušnou kvalifikaci pro práci s dětmi.

I když se původní záměr psaní práce nepovedl, určitě by bylo zajímavé srovnání práce více dětských klubů pracujících pod základní školou ve stejném zadání projektu ESF.

Seznam použitých zdrojů

BLÁHA, V. *Výchovně vzdělávací činnost ve školní družině: Příručka pro práci vychovatele*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1984.

HANZÁLKOVÁ, J. *Družina radosti, práce a lásky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956.

HÁJEK, B.; PÁVKOVÁ J. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

NOHEJL, V. *Náš školní klub*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

ŠVÁBOVÁ, R. *Zařízení pro děti zaměstnaných žen*. Praha: Vydavatelstvo ROH - PRÁCE, 1956.

Speciál pro školní družiny. Praha: WoltersKluwer ČR, 2017, IV.(3). ISSN 2323-4343.

Speciál pro školní družiny. Praha: WoltersKluwer ČR, 2018, V.(2). ISSN 2323-4343.

Speciál pro školní družiny. Praha: WoltersKluwer ČR, 2018, V.(4). ISSN 2323-4343.

Speciál pro školní družiny. Praha: WoltersKluwer ČR, 2018, V.(5). ISSN 2323-4343.

Speciál pro školní družiny. Praha: WoltersKluwer ČR, 2019, VI.(5). ISSN 2323-4343.

Speciál pro školní družiny. Praha: WoltersKluwer ČR, 2019, VI.(6). ISSN 2323-4343.

Zákony 2019: V. Český Těšín: Poradce, 2019. ISBN 978-1-80283-019-4. ISSN 1802-8306.

Docházkové listy: Dětský klub ZŠ Dobřany. Dobřany, 2019.

Mimořádné akce školní družiny pro školní rok 2018/2019: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2019.

Rozhodnutí o poskytnutí dotace č. OPZ/1.2/077/0007505. Ministerstvo práce a sociálních věcí Praha, 2018.

ŠEDIVÝ, J. *Pokyn ředitele o realizaci projektu Dětský klub ZŠ Dobřany*. Dobřany, 2018.

ŠEDIVÝ, J. *Roční plán ZŠ Dobřany: 2019/2020*. Dobřany, 2019.

Školní vzdělávací program školní družiny: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2017.

Školní zpravodaj: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2018.

Vnitřní řád dětského klubu: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2018.

Vnitřní řád školní družiny: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2016.

Výzva k předkládání žádosti o podporu. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015.

Výzva k předkládání žádosti o podporu. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017.

Zpráva o dětském klubu ZŠ Dobřany za školní rok 2018/2019: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2019.

Zpráva o projektu: Pokračování dětského klubu ZŠ Dobřany II. 2019.

Zpráva o předložení žádosti o podporu: MPSV odbor realizace programů ESF. 2018.

Žádost o pokračování dětského klubu ZŠ Dobřany: Základní škola Dobřany, příspěvková organizace. Dobřany, 2018.

Evropský sociální fond České republiky: Přehled výzev [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/vyzva-077-opz>

Evropský sociální fond České republiky: operační program zaměstnanost [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2020 [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/programy/op-zamestnanost>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: Školní družiny [online]. 2020 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/skolni-druziny>

DELORS, J. Learning: the treasure within; report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century [online]. 1996 [cit. 2020-04-26]. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109590>

Seznam zkratk

DK – dětský klub

DPP – dohoda o provedení práce

ES – evropský sociální fond

EU – evropská unie

IČ – identifikační číslo

MPSV – ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠMT – ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NIDV – národní institut dalšího vzdělávání

OP – operační program

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PT – příměstský tábor

ŠD – školní družina

ŠVP – školní vzdělávací program

ZŠ – základní škola

SMS – shortmessageservice – krátká textová zpráva

Seznam Příloh

Příloha I. Výňatek z ŠVP Školní družiny ZŠ Dobřany

Příloha II. Informační plakát k jarnímu příměstskému táboru 2020

Přílohy

Příloha I.

6.1 Podzim

Jsme kamarádi

- seznamujeme se s prostředím a chodem školní družiny
- poznáváme se
- vytváříme pravidla pro práci v týmu
- podílíme se na výběru činností
- vyprávíme si zážitky z prázdnin

Kreativní dílna

- pracujeme s přírodním materiálem
- vytváříme podzimní dekorace
- plánujeme pracovní postupy

Jsme v pohybu

- rozvíjíme své fyzické schopnosti, fyzickou aktivitou posilujeme tělesnou zdatnost
- hrajeme hry na hřišti, v přírodě i v tělocvičně
- chováme se fairplay

Máme rádi přírodu

- poznáváme základní ekologické souvislosti
- chováme se ohleduplně a bezpečně v přírodě
- malujeme podzim
- poznáváme způsoby přezimování zvířat
- diskutujeme o lese

6.2 Zima

Zima bezpečně

- účastníme se aktivně zimních radovánek
- chráníme si své zdraví – dramatizace různých situací
- seznamujeme se se základními pravidly první pomoci
- diskutujeme o významu zdravého životního stylu

Volný čas

- volný čas náš, našich rodičů a prarodičů
- porovnáme různé způsoby trávení volného času
- orientujeme se v možnostech trávení volného času
- vybíráme si vhodné aktivity pro trávení volného času

Vánoce dříve a dnes

- poznáváme a porovnáваме tradice a zvyky
- organizujeme svoji práci
- vyrábíme vánoční dekorace, zdobíme školní družinu
- pracujeme podle návodu
- připravujeme vánoční besídku

Zima v pohádkách a v tradicích

- nasloucháme promluvám druhých a vhodně na ně reagujeme
- podílíme se na přípravě tematického odpoledne
- čteme pohádky, dramatizujeme jejich úryvky
- malujeme či jinak výtvarně ztvárňujeme pohádky

6.3 Jaro

Jarní dílny

- seznamujeme se s velikonočními zvyky a tradicemi
- tvoříme jarní dekorace, přání či drobné dárky maminkám
- malujeme jaro různými výtvarnými technikami

Bezpečně na chodníku i na silnici

- všímáme si dopravních značek v okolí školy
- tvoříme jednoduché modelové dopravní situace
- řešíme jednoduché modelové dopravní situace
- diskutujeme o bezpečné jízdě na kole

Příroda a my

- všímáme si změn v přírodě a pozorujeme
- poznáváme přírodní společenství v blízkém okolí
- využíváme přírodních překážek k rozvoji pohybových dovedností
- rozvíjíme dovednosti správného třídění odpadu
- využíváme odpadový materiál k výrobě různých předmětů

Knih jako inspirace

- chováme se šetrně ke knize
- porovnáváme různé druhy knih
- seznamuje se s autory dětské literatury
- hodnotíme chování a jednání literárních postav
- hrajeme si se slovy, objevujeme jejich krásu
- umíme najít informace a dokážeme se o ně podělit
- odpočíváme s knihou
- ilustrujeme příběhy

Ve zdravém těle zdravý duch

- sportujeme vážně i nevázně
- poznáváme své fyzické možnosti, odhadujeme, co zvládneme
- užíváme různé sportovní nářadí a náčiní k rozvoji své zdatnosti

6.4 Léto

Každý jsme jedinečný

- respektujeme odlišnosti
- pomáháme si navzájem
- odmítáme nevhodné chování
- adekvátně reagujeme na násilí

Na hřišti i v přírodě

- hrajeme sportovní a zábavné hry
- spoluorganizujeme různé druhy aktivit
- malujeme a kreslíme podle skutečnosti

Je nám dobře na světě

- slavíme svůj svátek– Den dětí
- neztratíme se doma ani ve světě– diskutujeme nad možnostmi trávení prázdnin
- volíme vhodné formy aktivního odpočinku
- hodnotíme školní rok

|

Dětský klub ZŠ Dobřany
zve zájemce na jarní příměstský tábor pro děti 1. stupně ZŠ Dobřany

s tématem

Z pohádky do pohádky

o jarních prázdninách 2. 3. – 6. 3. 2020

provoz bude zajištěn každý den od 7.00 do 16.00 hod
ve školní jídelně ZŠ Dobřany (sídlo dětského klubu)

Děti si během tohoto týdne zažijí:

- celodenní výlet vlakem
- pohádku v kině
- vyrábění
- kreslení
- pohádkové hry
- pohádkový ples.

Děti si budou moci mimo program volně hrát, dle počasí venku nebo v tělocvičně a sportovní hale. Prosíme o vhodné oblečení, přezůvky s bílou podrážkou (pro vstup do sportovní haly), batůžek a láhev na pití, popřípadě oblečení na převlečení.

Cena tábora je 400Kč. V ceně je zahrnuto jízdné, popřípadě vstupy, odměny a strava mimo jídelnu. V ceně není zahrnuto stravné ve školní jídelně. Účastník tábora musí být přihlášen ke stravování a rodiče hradí odebranou stravu a pití běžným způsobem (tj. inkasem z účtu). Upozornění: obědy nejsou v době prázdnin dotovány, proto bude k ceně oběda připočítán doplatek na režijní náklady (cena závisí na věku účastníka, nejstarší věková kategorie bude hradit za pět obědů max. 360Kč včetně zajištění celodenního pitného režimu). Dále je do stravy zahrnuta dopolední a odpolední svačina (dvakrát 20 Kč). Doplatek za obědy a svačiny bude plátcům vyfakturován a lze jej uhradit převodem z účtu.

Rodiče dětí, které nejsou přihlášené do klubu, nebo ještě nebyly na příměstském táboře, musí splnit podmínky vstupu včetně povinných projektových formulářů.

Získat informace a přihlásit se na tábor (včetně úhrady poplatku za tábor) můžete **do středy 20. 2. 2020** u vedoucí vychovatelky Dětského klubu paní Bc. Gabriely Klinkovské (osobně či využijte: tel. 601 324963 nebo e-mail: detskyklubdobrany@gmail.com).

Abstrakt

Klinkovská, G. Komparace školní družiny a dětského klubu v Základní škole Dobřany. České Budějovice 2020. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Kaplánek.

Klíčová slova: základní škola, školní družina, dětský klub, operační program zaměstnanost, program DK, ŠVP ŠD, vychovatelka, pečující osoba, animace, příměstský tábor, práce s dětmi

Práce se zabývá srovnáním školní družiny a dětského klubu v Základní škole Dobřany.

V první části je charakterizována školní družina obecně dle legislativy a dostupné literatury a zároveň činnost školní družiny na konkrétní základní škole. Dále jsou popsány cíle, činnosti a personální zajištění školní družiny.

V druhé části je charakterizován dětský klub obecně dle dostupných dokumentů a na konkrétním případě jsou popsány podmínky založení a fungování včetně specifik tohoto zařízení.

Třetí část práce se zabývá shrnutím činností školní družiny a dětského klubu v Základní škole Dobřany. Ve shrnutí práce dojdeme ke zjištění, že dvě zařízení na jedné škole, které se starají o volný čas dětí po skončení vyučování z 1. – 5. tříd, mohou mít rozdílnou náplň práce, systém přijímání dětí, provozní dobu i nabídku činností. Z práce také vyplívá potřeba alespoň minimálního pedagogického vzdělání pro lidi, kteří pracují s dětmi, i když to v tomto případě není přímo legislativou vyžadováno.

Abstract

Keywords: primary school, afterschool club, children's school club, Operational Programme Employment, Programme for the children school club, School Education Program for the school club, educator, caretaker, animation, suburban camp, workwithchildren

This thesis deals with the comparison of the after school club and the children's school club at primary school in Dobřany.

The first part is focused on the characterization of the after school club in general according to legislation, available literature and activities of the after school club at a specific primary school. Further more, the goals, activities and staffing of the after school club are described there.

In the second part is characterized the children's school club in general according to available documents. On a specific case are described the conditions of establishment and operation, including the specifics of this facility.

The third part of the thesis summarizes the activities of the after school club and children's school club at primary school in Dobřany. In the summary of work we find out that two facilities in one school, which take care of the free time of children after school from the 1st to 5th classes, may have different duties, the system of enrolling children, opening hours and activities. The thesis shows a need for at least a minimum pedagogical education for people who work with children, although this is not required by legislation in this case.